NA KRATKO OD PRAZGODOVINE DO DANES

SVET : SLOVENSKO OZEMLJE

PRAZGODOVINA (DO 3000 PR. N. ŠT.)

Zgodovina sveta se začne s prvimi ljudmi, ki so se pojavili v Afriki pred približno 2,5 milijona let. Ljudje so v tem obdobju živeli kot lovci in nabiralci, uporabljali so preprosta orodja ter odkrivali ogenj. Okoli 10.000 pr. n. št. so začeli kmetovati, udomačevati živali in ustvarjati stalna naselja, kar je prineslo prve civilizacije.

Na ozemlju današnje Slovenije so ljudje živeli že v kameni dobi. Najstarejše najdbe, kot je neandertalčeva piščal iz Divjih bab (stara okoli 60.000 let), kažejo na zgodnjo naseljenost območja. V bakreni in bronasti dobi so ljudje začeli živeti v stalnih naselbinah in razvijati kmetijstvo. V železni dobi so tukaj živeli Iliri in Kelti, ki so ustanavljali utrjena naselja (gradišča).

Prva naselja

Piščal iz Divjih bab

Koliščarji

Kelti

Vaška situla

STARI VEK (3000 PR. N. ŠT. – 476 N. ŠT.)

Z nastankom prvih civilizacij ob rekah (Mezopotamija, Egipt, Indija, Kitajska) se je začelo obdobje pisane zgodovine. Tu so ljudje razvili pisavo, zakonike in velike gradnje, kot so piramide. V antiki so izstopali Grki, ki so razvili filozofijo, znanost in demokracijo, ter Rimljani, ki so ustvarili mogočni imperij in postavili temelje prava in infrastrukture. Stari vek se konča z razpadom Zahodnega rimskega cesarstva.

V 1. stoletju pr. n. št. so ozemlje zasedli Rimljani. Pod njihovim vplivom so nastala pomembna mesta, kot so Emona (Ljubljana), Celeia (Celje) in Poetovio (Ptuj). Rimljani so uvedli ceste, infrastrukturo in kulturo, ki je zaznamovala to obdobje. Po razpadu Rimskega imperija v 5. stoletju so ozemlje preplavili germanski in hunski napadi.

Prve civilizacije

Rimljani

Antična Grčija

Emona

SREDNJI VEK (476–1492)

Po padcu Rima je Evropa vstopila v obdobje fevdalizma. Nastale so številne kraljevine, kjer so ljudje živeli pod oblastjo plemičev in cerkve. Islamski svet je v tem času cvetel in vplival na znanost, kulturo ter trgovino. Na Daljnem vzhodu je Kitajska doživela obdobja velikih dosežkov. Srednji vek se konča z odkritjem Amerike leta 1492, ki ga je prinesel raziskovalec Krištof Kolumb.

Fevdalizem

V 6. stoletju so na območje današnje Slovenije prišli Slovani, predniki Slovencev. Ustanovili so prvo znano slovansko politično tvorbo - Karantanijo (7. stoletje), ki velja za zibelko slovenske državnosti. Karantanija je sčasoma postala del Frankovske države, prebivalci pa so sprejeli krščanstvo. V 10. stoletju je ozemlje prešlo pod oblast Svetega rimskega cesarstva.

V srednjem veku so se razvijali fevdalni odnosi, zemlja je bila razdeljena med plemstvo, samostane in cerkev. Pomembno vlogo je igralo mesto Celje, kjer so Celjski grofje v 14. in 15. stoletju predstavljali močno plemiško družino.

Celjski grofje

Vojvodski stol

Knežji kamen

NOV VEK (1492–1914)

Nov vek je prinesel velike spremembe – odkritje novih celin, razvoj trgovine in začetek kapitalizma. Renesansa je ponovno obudila umetnost in znanost, reformacija pa je sprožila verske spremembe v Evropi. Sledila so obdobja razsvetljenstva, industrijske revolucije in kolonializma, ki so preoblikovala svet. Močne evropske države so širile svoje imperije, kar je vplivalo na celoten svet.

Razvoj obrti in trgovine

Marija Terezija z družino

Primož Trubar

V 16. stoletju je na slovenskem ozemlju močno vplivala reformacija. Primož Trubar je leta 1550 izdal prvo slovensko knjigo Abecednik in Katekizem, kar je pomenilo začetek slovenskega knjižnega jezika. Katoliška protireformacija je kasneje omejila reformacijska prizadevanja, vendar je utrdila slovenščino v cerkvenem življenju.

V 18. stoletju so razsvetljenske reforme pod vladavino habsburških vladarjev Marije Terezije in Jožefa II. izboljšale šolstvo, gospodarstvo in položaj kmetov. Slovenci so še vedno živeli znotraj habsburške monarhije, vendar so ohranjali svoj jezik in kulturo.

V 19. stoletju so Slovenci doživeli narodno prebujenje. Pomembno vlogo so imeli razumniki, kot so France Prešeren, ki je pisal slovenske pesmi in Janez Bleiweis, ki je vodil narodno gibanje. Slovenski narod se je začel boriti za enakopravnost in priznanje slovenskega jezika. Pomembna ideja tega obdobja je bila Zedinjena Slovenija, ki je zahtevala združitev vseh slovenskih dežel v enotno upravno enoto znotraj Avstrijskega cesarstva.

SODOBNI VEK (1914–DANES)

Sodobni vek se je začel z uničujočima svetovnima vojnama (1914–1918 in 1939–1945), ki sta prinesli ogromno sprememb. Po drugi svetovni vojni sta se oblikovali dve veliki sili – ZDA in Sovjetska zveza – kar je sprožilo hladno vojno. Po padcu Berlinskega zidu leta 1989 je svet vstopil v obdobje globalizacije. Danes se svet sooča z izzivi, kot so podnebne spremembe, tehnološki napredek in prizadevanja za enakopravnost in mir.

Soška fronta

2. svetovna vojna

Slovenija postane samostojna

Od Avstro-Ogrske do Jugoslavije

Po prvi svetovni vojni in razpadu Avstro-Ogrske leta 1918 so Slovenci postali del novonastale Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (kasneje Kraljevina Jugoslavija). Med drugo svetovno vojno (1941–1945) so slovensko ozemlje okupirali Nemci, Italijani, Madžari in Hrvati. Slovenci so se uprli okupatorjem z organiziranim odporom, ki ga je vodila Osvobodilna fronta.

Po vojni je Slovenija postala del Socialistične federativne republike Jugoslavije pod vodstvom Josipa Broza - Tita. To obdobje je zaznamovala industrializacija, urbanizacija in razvoj šolstva.

Samostojna Slovenija

Leta 1991 je Slovenija po razpadu Jugoslavije razglasila neodvisnost. V desetdnevni vojni je obranila svojo suverenost in se vključila v mednarodno skupnost. Leta 2004 je postala članica Evropske unije in zveze NATO.

Danes je Slovenija sodobna in demokratična država, ki si prizadeva za ohranjanje svoje kulturne dediščine in razvoj na vseh področjih.

KO JE KAMEN DOBIL SLUŽBO

Zabavna zgodba o prazgodovini

1. Nekoč davno, zelo davno ... ljudje niso imeli telefonov, hladilnika, zvezka, avtobusa ali budilke!

2. PRAZGODOVINA je najstarejše obdobje človeške preteklosti.

Začela se je v Afriki pred približno 2,5 milijona let.

3. Ko so ljudje začeli pisati, se je začelo obdobje zgodovine.

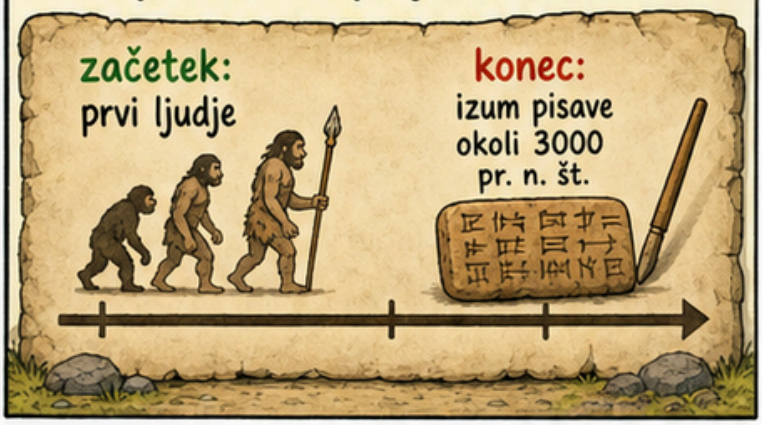

4. Tako je Bumkamen dobil svoje ime.

5. Ljudje so bili lovci in nabiralci.

Lovili so živali in nabirali jagode, oreške, koreninice in sadeže.

6. Niso živeli stalno na enem mestu.

Selili so se tja, kjer je bilo dovolj hrane, vode in varnosti.

BUMKAMEN
radoveden, pogumen in vedno lačen!

KREŠO
pameten, ciničen in vedno ima komentar!

KO JE KAMEN DOBIL SLUŽBO

Zabavna zgodba o prazgodovini

2

7. Krešo je bil zelo zaposlen kamen.

8. Ljudje so uporabljali orodja iz kamna, lesa, kosti in rogovja.

9. Ogenj je bil ena najpomembnejših pridobitev.

10. Ogenj je grel, varoval pred zvermi in pomagal pri pripravi hrane.

11. Ljudje so risali jamske slike.

12. Kamena doba se deli na starejšo, srednjo in mlajšo kameno dobo.

BUMKAMEN
radoveden, pogumen
in vedno lačen!

KREŠO
pameten, ciničen
in vedno ima komentar!

KO JE KAMEN DOBIL SLUŽBO

Zabavna zgodba o prazgodovini

13. Okoli 10.000 pr. n. št. so ljudje začeli kmetovati.

Torej dam seme v zemljo in zraste hrana?

Tako je!

14. Udomačevali so živali in ustvarjali stalna naselja.

In hrana ne pobegne?

Ne!

15. To je omogočilo nastanek prvih civilizacij.

Ljudje so obdelovali polja, shranjevali hrano in živeli na enem mestu.

16. Tudi na območju današnje Slovenije so ljudje živeli že v kameni dobi.

Divje babe

Pomembna najdba je neandertalčeva piščal iz Divjih bab, stara okoli 60.000 let.

17. Piščal iz Divjih bab kaže, da so poznali zvok in glasbo.

Torej so že takrat imeli glasbo?

Upam, da ne tudi pevskih tekmovanj.

18. Znani so tudi koliščarji na Ljubljanskem barju.

Hiša na kolih?

Pametno. Če pride voda, nisi takoj moker do kolen.

Koliščarji so bivali v hišah na kolih.

BUMKAMEN
radoveden, pogumen
in vedno lačen!

KREŠO
pameten, ciničen
in vedno ima komentar!

KO JE KAMEN DOBIL SLUŽBO

Zabavna zgodba o prazgodovini

19.

Po kameni dobi so ljudje začeli uporabljati kovine.

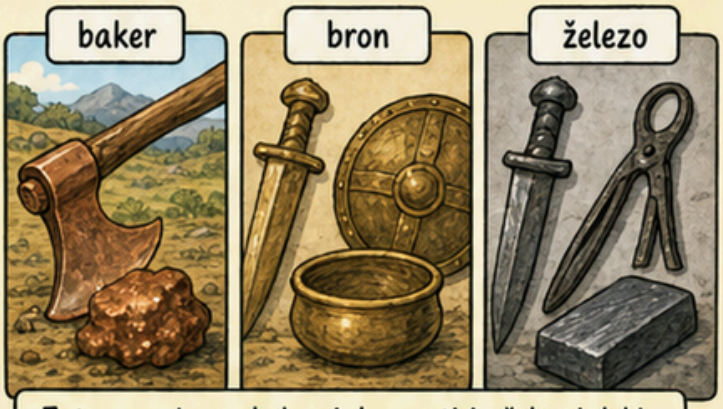

Zato govorimo o bakreni, bronasti in železni dobi.

20.

Kovinska orodja so bila trša in učinkovitejša.

21.

V železni dobi so tukaj živeli tudi Iliri in Kelti.

Gradili so utrjena naselja – gradišča.

22.

Vaška situla je pomembna najdba iz tega časa.

23.

Prazgodovina traja od prvih ljudi do izuma pisave.

24.

Danes o prazgodovini največ povedo arheološke najdbe.

Iz ostankov arheologi ugotavljajo, kako so ljudje živeli, kaj so jedli in kako so se razvijali.

PRAZGODOVINA

Najdaljše obdobje človeške zgodovine

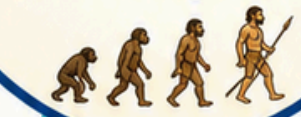

1 O OBDOBJU

- Začetek: pojav prvih ljudi
- Konec: prihod Rimljanov / rojstvo Jezusa Kristusa
- Trajanje: približno 2 milijona let
- Ljudje so se razvijali, izdelovali orodje, odrkivali ogenj in pozneje uporabljali kovine

2 RAZVOJ ČLOVEKA

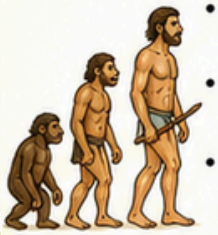

- Človek se je postopoma razvijal
- Sprva je bil zelo odvisen od narave
- Z orodjem, ognjem in bivališči je postal spretnejši

3 ODVISNOST OD NARAVE

- Preživljanje: lov, ribolov, nabiralništvo
- Bivališča: jame, skalni previsi, preproste koče
- Sprva so se selili, pozneje stalna naselitev
- Udomačili so živali in gojili rastline

4 ORODJE IN OROŽJE

- Iz kamna, lesa, kosti in rogovja
- Pestnjak
- Kopje s kamnito ali koščeno konico
- Kamnite sekire
- Palice za ruvanje korenin in obrambo
- Obklesani kamni za rezanje in strganje kož
- Lok za streljanje z razdalje

5 ODKRITJE OGNJA

- Pred približno 500.000 leti
- Drgnjenje lesa in kresanje kamnov
- Pomen: svetloba, toplota, zaščita pred zvermi, pečenje hrane
- Ogenj je spremenil način življenja
- Ob ognjišču so začeli spoznavati kovine

6 BAKRENA DOBA

- Odkritje bakrove rude
- Pridobivanje bakra
- Izdelava prve kovinske posode, orodja in orožja
- Začetek uporabe kovin

7 KOLIŠČARSKA NASELJA

- Naselja na jezerih in močvirjih
- Mostiščarska oziroma koliščarska naselja
- Lesene kolibe, ometane z ilovico
- Dejavnosti: poljedelstvo, živinoreja, ribolov
- Tkali so blago, izdelovali glineno posodo
- Po vodi so se vozili z drevakom

8 BRONASTA DOBA

- Iznajdba brona
- Izdelovali so sekire, meče, čelade, nakit, srpe, nože
- Selitev iz nižin na vrhove hribov
- Nastanek gradišč

9 MENJALNA TRGOVINA

- Blago za blago
- Menjava brez denarja
- Primer: žito za posodo

10 ŽELEZNA DOBA

- Odkritje in uporaba železa
- Iz železa so izdelovali orodje in orožje
- Ljudje so še naprej živeli v gradiščih
- Železo je bilo trše in uporabnejše

11 KELTI

- Najbolj znano ljudstvo tega obdobja
- Ukvarjali so se z obrtjo
- Trgovino
- Poljedelstvom
- Rudarstvom

12 ZAČETKI UMETNOSTI

- Slikanje živali in ljudi na stene jam
- Risanje s koščki oglja
- Klesane podobe v stene
- Kipci iz lesa, kamna in kosti
- Čopiči iz dlak in trave
- S slikami so prikazovali življenje in dogodke

13 NAJDBE V SLOVENIJI

- Leseno kolo z Ljubljanskega barja
- Deblak
- Piščal iz Divjih bab
- Vaška situla
- Koščena igla iz Potočke zijalke
- Okostje mamuta iz Kamnika
- Bronasti meč z Bleda
- Stekleni nakit in lončena posoda

14 KRATEK POVZETEK

- Lovci, ribiči in nabiralci
- Jame in preprosta bivališča
- Orodje iz kamna, lesa, kosti in rogovja
- Odkritje ognja
- Kmetijstvo, živinoreja, stalna naselja
- Baker, bron in železo
- Trgovina, umetnost, obrt, rudarstvo, gradišča
- Pomembne najdbe v Sloveniji

Prazgodovina nam pomaga razumeti življenje prvih ljudi in razvoj človeštva.

PRAZGODOVINA

Najdaljše obdobje človeške zgodovine

1 O OBDOBJU

- Začetek: pojav prvih ljudi
- Konec: prihod Rimljanov / rojstvo Jezusa Kristusa
- Trajanje: približno 2 milijona let
- Ljudje so se razvijali, izdelovali orodje, odkrivali ogenj in pozneje uporabljali kovine

2 RAZVOJ ČLOVEKA

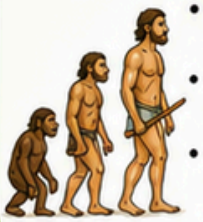

- Človek se je postopoma razvijal
- Sprva je bil zelo odvisen od narave
- Z orodjem, ognjem in bivališči je postal spretnejši

3 ODVISNOST OD NARAVE

- Preživljanje: lov, ribolov, nabiralništvo
- Bivališča: jame, skalni previsi, preproste koče
- Sprva so se selili, pozneje stalna naselitev
- Udomačili so živali in gojili rastline

4 ORODJE IN OROŽJE

- Iz kamna, lesa, kosti in rogovja
- Pestnjak
- Kopje s kamnito ali koščeno konico
- Kamnite sekire
- Palice za uravnje korenin in obrambo
- Obklesani kamni za rezanje in strganje kož
- Lok za streljanje z razdalje

14 ŽELEZNA DOBA

- Odkritje in uporaba železa
- Iz železa so izdelovali orodje in orožje
- Ljudje so še naprej živeli v gradiščih
- Železo je bilo trše in uporabnejše

5 ODKRITJE OGNJA

- Pred približno 500.000 leti
- Drgnjenje lesa in kresanje kamnov
- Pomen: svetloba, toplota, zaščita pred zvermi, pečenje hrane
- Ogenj je spremenil način življenja
- Ob ognjišču so začeli spoznavati kovine

6 BAKRENA DOBA

- Odkritje bakrove rude
- Pridobivanje bakra
- Izdelava prve kovinske posode, orodja in orožja
- Začetek uporabe kovin

7 KOLIŠČARSKA NASELJA

- Naselja na jezerih in močvirjih
- Mostiščarska oziroma koliščarska naselja
- Lesene kolibe, ometane z ilovico
- Dejavnosti: poljedelstvo, živinoreja, ribolov
- Tkali so blago, izdelovali glineno posodo
- Po vodi so se vozili z drevakom

8 BRONASTA DOBA

- Iznajdba brona
- Izdelovali so sekire, meče, čelade, nakit, srpe, nože
- Selitve iz nižin na vrhove hribov
- Nastanek gradišč

9 MENJALNA TRGOVINA

- Blago za blago
- Menjava brez denarja
- Primer: žito za posodo

10 KAMENA DOBA

- Najdaljše obdobje prazgodovine
- Starejša, srednja in mlajša kamena doba
- Orodje predvsem iz kamna
- Lovci in nabiralci, pozneje tudi kmetovalci

11 KELTI

- Najbolj znano ljudstvo tega obdobja
- Ukvarjali so se z obrtjo
- Trgovino
- Pojedelstvom
- Rudarstvom

12 ZAČETKI UMETNOSTI

- Slikanje živali in ljudi na stene jam
- Risanje s koščki oglja
- Klesane podobe v stene
- Kipci iz lesa, kamna in kosti
- Coprič iz dalj in trave
- S slikarstv on prikazovali življenje in dogodke

13 NAJDBE V SLOVENIJI

Leseno kolo z Ljubljanskega barja

Deblak

Piščal iz Divjih bab

Vaška situla

Koščena igla iz Potočke zijalke

Okostje mamuta iz Kamnika

Bronasti meč z Bleda

Stekleni nakit in lončena posoda

16 KRATEK POVZETEK

- Lovci, ribiči in nabiralci
- Jame in preprosta bivališča
- Orodje iz kamna, lesa, kosti in rogovja
- Odkritje ognja
- Kmetijstvo, živinoreja, stalna naselja
- Baker, bron in železo
- Trgovina, umetnost, obrt, rudarstvo, gradišča
- Pomembne najdbe v Sloveniji

15 Prazgodovina nam pomaga razumeti življenje prvih ljudi in razvoj človeštva.

PRAZGODOVINA

O OBDOBJU

Prazgodovina je najdaljše obdobje človeške zgodovine.

- **ZAČETEK:** pojav pokončnega človeka oziroma prvih ljudi.
- **KONEC:** prihod Rimljanov oziroma rojstvo Jezusa Kristusa.
- **TRAJANJE:** približno **2 milijona let.**

V tem obdobju so se ljudje postopoma razvijali, spreminjali način življenja, izdelovali orodje, odkrivali ogenj, ustvarjali bivališča, se začeli ukvarjati s poljedelstvom in živinorejo ter pozneje uporabljati kovine.

RAZVOJ ČLOVEKA

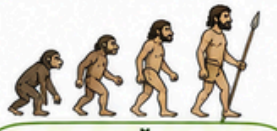

Človek se je skozi zelo dolgo obdobje postopoma razvijal. Sprva je bil močno odvisen od narave, pozneje pa je z razvojem orodja, ognja, bivališč in novih načinov pridobivanja hrane postal vse spretnejši in bolj prilagojen okolju.

ORODJE IN OROŽJE

Prazgodovinski ljudje so izdelovali preprosta orodja in orožje iz kamna, lesa, kosti in rogovja.

Uporabljali so:

- pestnjak – prvo orodje in orožje iz kamna
- kopje na palici, pritrjeno na koščeno ali kamnito konico
- kamnite sekire
- palice za ruvanje korenin in obrambo
- obklesane kose kamnov za rezanje mesa in strganje kož
- lok za streljanje z razdalje

Orodje jim je pomagalo pri lovu, pripravi hrane, obdelavi kož, obrambi in vsakdanjih opravilih.

ODVISNOST OD NARAVE

Prvi ljudje so bili zelo odvisni od narave. Hrano so pridobivali iz okolja.

Preživljali so se z:

- lovom
- ribolovom
- nabiralništvom

Živeli so v preprostih bivališčih, na primer:

- v jamah
- pod skalnimi previsi
- v preprostih kočah

Sprva so se pogosto selili, kasneje pa je bila naselitev stalna. Udomačili so živali, gojili rastline in gradili koče iz listja, vej in zamotkovih kosti, pokritih z živalsko kožo.

ODKRITJE OGNJA

Ogenj je človek odkril približno pred 500.000 leti.

Do ognja so lahko prišli:

- z drgnjenjem lesa
- s kresanjem kamnov

Ogenj je bil zelo pomemben, ker je omogočal:

- osvetljevanje
- ogrevanje
- odganjanje zveri
- pečenje hrane
- vplival je na spremembo življenjskega sloga.

Nekateri kamni ob ognjišču so se zaradi vročine stopili. Tako so ljudje začeli spoznavati **kovine**. Obdobja prazgodovine poimenujemo po materialu, ki so ga ljudje uporabljali za izdelavo predmetov.

KAMENA DOBA

Najdaljše obdobje prazgodovine.

Ljudje so izdelovali orodje predvsem iz kamna.

Delimo jo na: starejšo, srednjo in mlajšo kameno dobo.

BAKRENA DOBA

Človek je odkril bakrovo rudo in začel pridobivati baker.

Iz bakra si je izdeloval:

- prvo kovinsko posodo
- orodje
- orožje

Pomenilo je pomemben napredek – začeli so uporabljati kovine.

KOLIŠČARSKA NASELJA

Ljudje so se začeli naseljevati na jezerih. Nastala so mostičarska oziroma koliščarska naselja.

Kolibe so bile lesene in ometane z ilovico oziroma zemljo.

Mostiščarji so se ukvarjali z:

- poljedelstvom
- živinorejo
- ribolovom

Ženske so tkale in izdelovale blago ter glineno posodo.

Po vodi so se vozili s čolnom, imenovanim drevak, ki je bil izdelan iz izdolbenega debla.

BRONASTA DOBA

V bronasti dobi je prišlo do iznajdbe brona.

Človek je iz brona začel izdelovati:

- sekire
- meče
- čelade
- nakit
- srpe
- nože

V tem času so se ljudje iz nižin preselili na **vrhove hribov.** Nastajala so naselja, imenovana gradišča.

MENJALNA TRGOVINA

V prazgodovini se je pojavila menjalna trgovina, kar pomeni blago za blago.

Primer:

Človek, ki je pridelal veliko žita, je potreboval posodo, ki je sam ni znal izdelati. Drugi človek je znal izdelati posodo, ni pa imel žita. Zato sta se dogovorila in zamenjala izdelke: prvi je drugemu dal moko ali žito, drugi pa prvemu posodo.

ŽELEZNA DOBA

V železni dobi so ljudje začeli pridobivati in uporabljati **železo.**

Iz železa so izdelovali:

- orodje
- orožje

Ljudje so še naprej živeli v gradiščih. Železno orodje in orožje je bilo trše in uporabnejše kot prejšnje.

KELTI

Najbolj znano ljudstvo tega obdobja so bili Kelti.

Kelti so bili napredno ljudstvo, ki se je ukvarjalo z:

- obrtjo
- trgovino
- poljedelstvom
- rudarstvom

ZAČETKI UMETNOSTI

V prazgodovini so se pojavili tudi **začetki umetnosti.**

Ljudje so ustvarjali:

- slike živali in ljudi na stenah jam
- risanje s koščki oglja
- klesane podobe v stene
- kipce iz lesa, kamnov in kosti
- čopiče iz dlak in trave

Ker pisave še niso poznali, so s slikami in podobami prikazovali svoje življenje, živali in dogodke.

NAJDBE V SLOVENIJI

Med pomembne prazgodovinske najdbe na območju današnje Slovenije spadajo:

- leseno kolo z Ljubljanskega barja
- deblak
- piščal iz kosti jamskega medveda iz jame Divje babe pri Cerknem
- vaška situla, bronasto vedro iz Vač pri Litiji
- koščena igla iz Potočke zijalke
- okostje mamuta iz Kamnika
- bronasti meč z Bleda
- stekleni nakit
- lončena posoda

Te najdbe nam pomagajo razumeti, kako so ljudje v prazgodovini živeli, kaj so uporabljali, kako so ustvarjali in kako so se razvijali.

KRATEK POVZETEK

Prazgodovina je najdaljše obdobje človeške zgodovine. Ljudje so bili sprva lovci, ribiči in nabiralci ter so živeli v jamah ali preprostih bivališčih. Izdelovali so orodje iz kamna, lesa, kosti in rogovja. Pomemben napredek je bilo odkritje ognja. Kasneje so začeli udomačevati živali, gojiti rastline in graditi stalna naselja. V kovinskih dobah so uporabljali baker, bron in železo. Razvili so se trgovina, umetnost, obrt, rudarstvo in gradišča. Na območju Slovenije so pomembne najdbe koliščarska naselja, piščal iz Divjih bab, vaška situla, leseno kolo, deblak in druge arheološke najdbe.

RAZISKUJEM PRAZGODOVINO

1. postaja – Časovni trak

Prazgodovina se je začela z _____.

Končala se je s _____.

2. postaja – Življenje v naravi

Hrano so si pridobivali z _____.

Bivali so v _____.

3. postaja – Orodje

Prvo orodje je bilo iz _____.

Pestnjak so uporabljali za _____.

4. postaja – Ogenj

Ogenj je bil pomemben, ker _____.

5. postaja – Dobe

Prazgodovino delimo na:

_____, _____, _____, _____.

6. postaja – Mostiščarji

Mostiščarji so živeli ob _____.

Vozili so se z _____.

7. postaja – Menjalna trgovina

Menjalna trgovina pomeni _____.

8. postaja – Umetnost in najdbe

Ena pomembna najdba v Sloveniji je _____.

_____.

RAZISKOVALNI LIST ZA UČENCE

RAZISKUJEM PRAZGODOVINO

1 1. postaja – Časovni trak

Prazgodovina se je začela z _____.

Končala se je s _____.

2 2. postaja – Življenje v naravi

Hrano so si pridobivali z _____.

Bivali so v _____.

3 3. postaja – Orodje

Prvo orodje je bilo iz _____.

Pestnjak so uporabljali za _____.

4 4. postaja – Ogenj

Ogenj je bil pomemben, ker _____.

5 5. postaja – Dobe

Prazgodovino delimo na:

_____, _____, _____, _____.

6 6. postaja – Mostiščarji

Mostiščarji so živeli ob _____.

Vozili so se z _____.

7 7. postaja – Menjalna trgovina

Menjalna trgovina pomeni _____.

8 8. postaja – Umetnost in najdbe

Ena pomembna najdba v Sloveniji je _____.

_____.

1. POSTAJA: ČASOVNI TRAK PRAZGODOVINE

1. Pripravi

- trak papirja ali vrvico,
- kartice: pojav pokončnega človeka, kamena doba, odkritje ognja, bakrena doba, bronasta doba, železna doba, prihod Rimljanov,
- ščipalke ali lepilni trak.

2. Naloga učencev

Razvrstite dogodke v pravilno zaporedje.

Kartice pritrdijo na trak papirja ali vrvico tako, da nastane časovni trak prazgodovine.

3. Zapis v zvezek

Prazgodovina je najdaljše obdobje človeške zgodovine. Začela se je s pojavom pokončnega človeka in končala s prihodom Rimljanov oziroma z rojstvom Jezusa Kristusa.

4. Vprašanje za razmislek

Zakaj je prazgodovina trajala tako dolgo?

pojav pokončnega človeka

kamena doba

odkritje ognja

bakrena doba

bronasta doba

železna doba

prihod Rimljanov

2. POSTAJA: ŽIVLJENJE V NARAVI

1. Pripomočki

- slike: jama, skalni previs, gozd, reka, živali, jagodičevje, ribe,
- kartice z besedami: lov, ribolov, nabiralništvo, bivališče, živalske kože, veje, kosti.

LOV | RIBOLOV | NABIRALNIŠTVO | BIVALIŠČE

ŽIVALSKE KOŽE | VEJE | KOSTI

2. Naloga učencev

Povežite slike z besedami in dopolnite povedi:

- Hrano so si ljudje pridobivali z _____, _____ in _____.
- Sprva so živeli v _____ in pod _____.
- Kasneje so gradili bivališča iz _____, _____, _____ in živalskih kož.

3. Gibalna naloga

Vsak učenec s pantomimo pokaže eno dejavnost: lov, nabiranje plodov, ribolov ali gradnjo bivališča.

4. Vprašanje za razmislek

Kako bi danes živeli, če ne bi poznali narave tako dobro kot ljudje v prazgodovini?

lov

ribolov

nabiralništvo

bivališče

živalske kože

veje

kosti

3. POSTAJA: ORODJE IN OROŽJE

1. Pripomočki

- slike ali replike: pestnjak, kopje, kamnita sekira, lok, obklesan kamen,
- kartice z opisi uporabe.

pestnjak

uporaba: udarjanje, razbijanje

kopje

uporaba: lov na živali

kamnita sekira

uporaba: sekanje lesa in obdelava materialov

lok

uporaba: streljanje z razdalje

obklesan kamen

uporaba: rezanje mesa in strganje kož

2. Naloga učencev

Povežite orodje z njegovo uporabo.

Orodje	Uporaba
pestnjak	prvo kamnito orodje
kopje	lov
kamnita sekira	sekanje
obklesan kamen	rezanje mesa in strganje kož
lok	streljanje z razdalje

3. Ustvarjalna naloga

V zvezek narišite svoje »prazgodovinsko orodje« in napišite, za kaj bi ga uporabili.

prvo kamnito orodje

lov na živali

sekanje lesa

streljanje z razdalje

rezanje mesa in strganje kož

4. POSTAJA: ODKRITJE OGNJA

1. Pripomočki

- slika ognja,
- kartice: toplota, svetloba, zveri, hrana, nevarnost, druženje,
- rdeč/oranžen papir za simbolni ogenj.

2. Naloga učencev

Razvrstite kartice na dve strani:

Ogenj je pomagal, ker ...

Ogenj je bil nevaren, ker ...

Zapišite vsaj 4 koristi ognja.

3. Vprašanje za razmislek

Kako bi bilo tvoje življenje drugačno, če ljudje ne bi poznali ognja?

toplota

svetloba

zveri

hrana

nevarnost

druženje

5. POSTAJA: DOBE PRAZGODOVINE

1. Pripomočki

- 4 velike kartice: kamena doba, bakrena doba, bronasta doba, železna doba,
- manjše kartice: kamen, baker, bron, železo, pestnjak, prva kovinska posoda, meč, čelada, Kelti, gradišča.

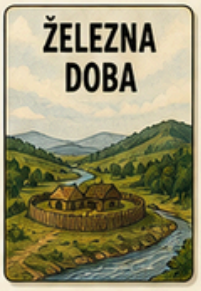

kamen

baker

bron

železo

pestnjak

prva kovinska posoda

meč

čelada

Kelti

gradišča

2. Naloga učencev

Razvrstite kartice k pravi dobi.

Dopolnite poved:

Prazgodovino delimo na _____, _____, _____ in _____ dobo.

kamena doba	bakrena doba	bronasta doba	železna doba
kamen, pestnjak	baker, prva kovinska posoda	bron, čelada	meč, železo, Kelti, gradišča

kamena doba

bakrena doba

bronasta doba

železna doba

kamen

baker

bron

železo

pestnjak

prva kovinska posoda

meč

čelada

Kelti

gradišča

6. POSTAJA: MOSTIŠČARJI IN KOLIŠČA

1. Pripomočki

- slika kolišča,
- lesene palčke, plastelin ali lego kocke,
- kartice: koliba, ilovica, jezero, drevak, ribolov, živinoreja, poljedelstvo, glinena posoda.

2. Naloga učencev

Iz palčk ali kock sestavite majhno kolišče oziroma kolibo na kolih.

Dopolnite:

- Mostiščarji so živeli ob _____.
- Njihova naselja imenujemo _____ ali _____ naselja.
- Vozili so se z lesenimi čolni, imenovanimi _____.
- Ukvarjali so se s _____, _____ in _____.

3. Risarska naloga

V zvezek nariši koliščarsko naselje.

koliba

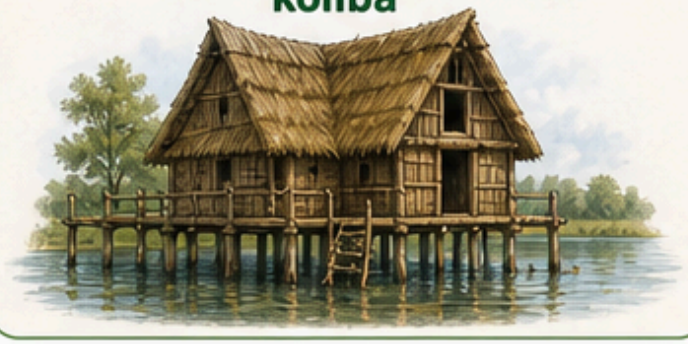

ilovica

ribolov

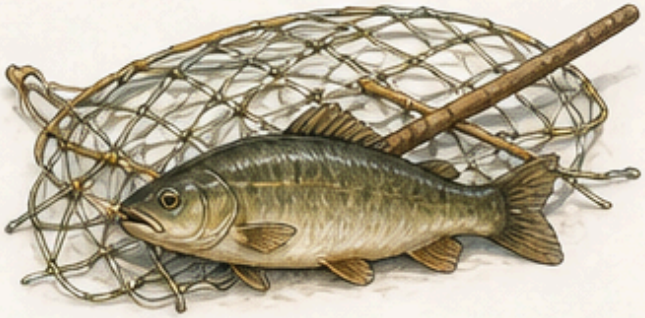

živinoreja

jezero

drevak

poljedelstvo

glinena posoda

slika kolišča

7. POSTAJA: MENJALNA TRGOVINA

1. Pripomočki

- kartice: žito, moka, posoda, koža, riba, orodje, nakit, volna,
- naloge z menjavo.

žito

moka

posoda

koža

riba

orodje

nakit

volna

2. Naloga učencev

Vsak učenec v skupini dobi 1–2 kartice. Med seboj izvedite različne menjave in jih napišite v zvezek:

Primer:
Imaš veliko žita, potrebuješ posodo. Poišči učenca, ki ima posodo in se dogovori za menjavo.

3. Po dejavnosti zapiši

Menjalna trgovina pomeni, da so ljudje menjavali blago za blago.

_____
_____
_____

4. Vprašanje

Kaj je lažje: trgovati z denarjem ali menjavati blago za blago? Zakaj?

_____
_____
_____

žito

moka

posoda

koža

riba

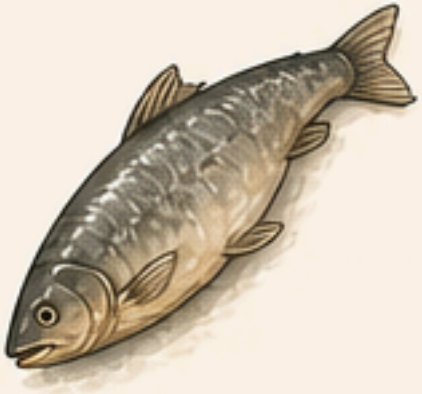

orodje

nakit

volna

8. POSTAJA: UMETNOST IN NAJDBE V SLOVENIJI

1. Pripomočki

- slike jamskih poslikav,
- rjav papir ali papirnate »stene jame«,
- oglje, voščenke ali barvice,
- kartice najdb: leseno kolo, deblak, piščal Divje babe, koščena igla, okostje mamuta, bronasti meč, vaška situla.

LESENO KOLO

DEBLAK

PIŠČAL DIVJE BABE

KOŠČENA IGLA

OKOSTJE MAMUTA

BRONASTI MEČ

VAŠKA SITULA

2. Naloga učencev

Ustvarite svojo jamsko poslikavo: žival, lov, človek,

Poveži najdbo s kratkim opisom:

leseno kolo	Ljubljansko barje
deblak	lesen čoln
piščal Divje babe	kost jamskega medveda, Divje babe
vaška situla	Vače pri Litiji
okostje mamuta	Kamnik

3. Zaključna poved

Prazgodovinske najdbe nam pomagajo razumeti, kako so živeli ljudje v preteklosti.

leseno kolo	●	●	Ljubljansko barje
deblak	●	●	lesen čoln
piščal Divje babe	●	●	kost jamskega medveda, Divje babe
vaška situla	●	●	Vače pri Litiji
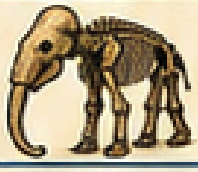 okostje mamuta	●	●	Kamnik

leseno kolo

deblak

piščal Divje babe

koščena igla

okostje mamuta

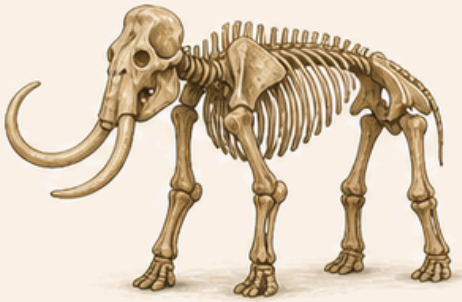

bronasti meč

vaška situla

7. postaja: Menjalna trgovina

Pripomočki:

- kartice: žito, moka, posoda, koža, riba, orodje, nakit, volna,
- naloge z menjavo.

Naloga učencev:

Vsak učenec v skupini dobi 1-2 kartice.
Med seboj izvedite menjavo:

> **Primer:**
> Imaš veliko žita, potrebuješ posodo.
> Poišči učenca, ki ima posodo in se dogovori za menjavo.

Po dejavnosti zapiši:

Menjalna trgovina pomeni,
da so ljudje menjavali blago za blago.

_____

_____

Vprašanje:

Kaj je lažje: trgovati z denarjem
ali menjavati blago za blago? Zakaj?

_____

_____

7. postaja: Menjalna trgovina

Pripomočki:

- kartice: žito, moka, posoda, koža, riba, orodje, nakit, volna,
- naloge z menjavo.

Naloga učencev:

Vsak učenec v skupini dobi 1-2 kartice.
Med seboj izvedite menjavo:

> **Primer:**
> Imaš veliko žita, potrebuješ posodo.
> Poišči učenca, ki ima posodo
> in se dogovori za menjavo.

Po dejavnosti zapiši:

Menjalna trgovina pomeni,
da so ljudje menjavali blago za blago.

_____

_____

Vprašanje:

Kaj je lažje: trgovati z denarjem
ali menjavati blago za blago? Zakaj?

_____

_____

Orodja in dejavnosti – kartice

pestnjak	kopje	kamnita sekira	lok	obklesan kamen
rezanje mesa, obdelava kož, vsakodnevna dela	lov na živali, obramba, metanje	sekanje lesa, obdelava dreves, gradnja	lov na daljavo, precizni streli, varnost	rezanje, strganje, obdelava materialov, priprava hrane

Kartice z opisom dejavnosti

za izbrano orodje (natisni in razreži)

- Rezanje mesa in kož
- Lov na živali
- Sekanje lesa, priprava drv
- Gradnja zavetišč
- Obdelava rastlin in lesa
- Obramba pred zvermi
- Priprava hrane (strganje, rezanje)
- Lov na daljavo (z lokom)

Manjše kartice (za razvrščanje)

kamen

baker

bron

železo

pestnjak

prva kovinska posoda

meč

čelada

Kelti

gradišča

Kartice za razvrščanje (6)

toplota

svetloba

zveri

hrana

nevarnost

druženje

4. postaja: Odkritje ognja

Pripomočki:

- slika ognja
- kartice: toplota, svetloba, zveri, hrana, nevarnost, druženje
- rdeč/oranžen papir za simbolni ogenj

Naloga učencev:

- Razvrstite kartice na dve strani:
  - Ogenj je pomagal, ker …
  - Ogenj je bil nevaren, ker …
- Zapišite vsaj 4 koristi ognja!

Vprašanje za razmislek:
Kako bi bilo brez življenja drugačno, če ljudje ne bi poznali ognja?

5. postaja: Dobe prazgodovine

Pripomočki:

- ✔ 4 velike kartice: kamena doba, bakrena doba, bronasta doba, železna doba
- ✔ manjše kartice: kamen, baker, bron, železo, pestnjak, prva kovinska posoda, meč, čelada, Kelti, gradišča

Naloga učencev:

- Razvrstite kartice k pravi dobi.
- Dopolnite poved:

Prazgodovino delimo na _____, _____, _____ in _____ dobo.

6. postaja: Mostiščarji in kolišča

Pripomočki:

- slika kolišča
- lesene palčke, plastelin ali lego kocke
- kartice: koliba, ilovica, jezero, drevak, ribolov, živinoreja, poljedelstvo, glinena posoda

Naloga učencev:

- Iz palčk ali kock sestavite majhno kolišče oziroma kolibo na kolih.
- Dopolnite:
  - Mostiščarji so živeli ob _____.
  - Njihova naselja imenujemo _____ ali _____ naselja.
  - Vozili so se z lesenimi čolni, imenovanimi _____.
  - Ukvarjali so se s _____, _____ in _____.

koliba

ilovica

jezero

drevak

ribolov

živinoreja

poljedelstvo

glinena posoda

Skrivnost starega kovčka – 1. del: Začetek starega veka

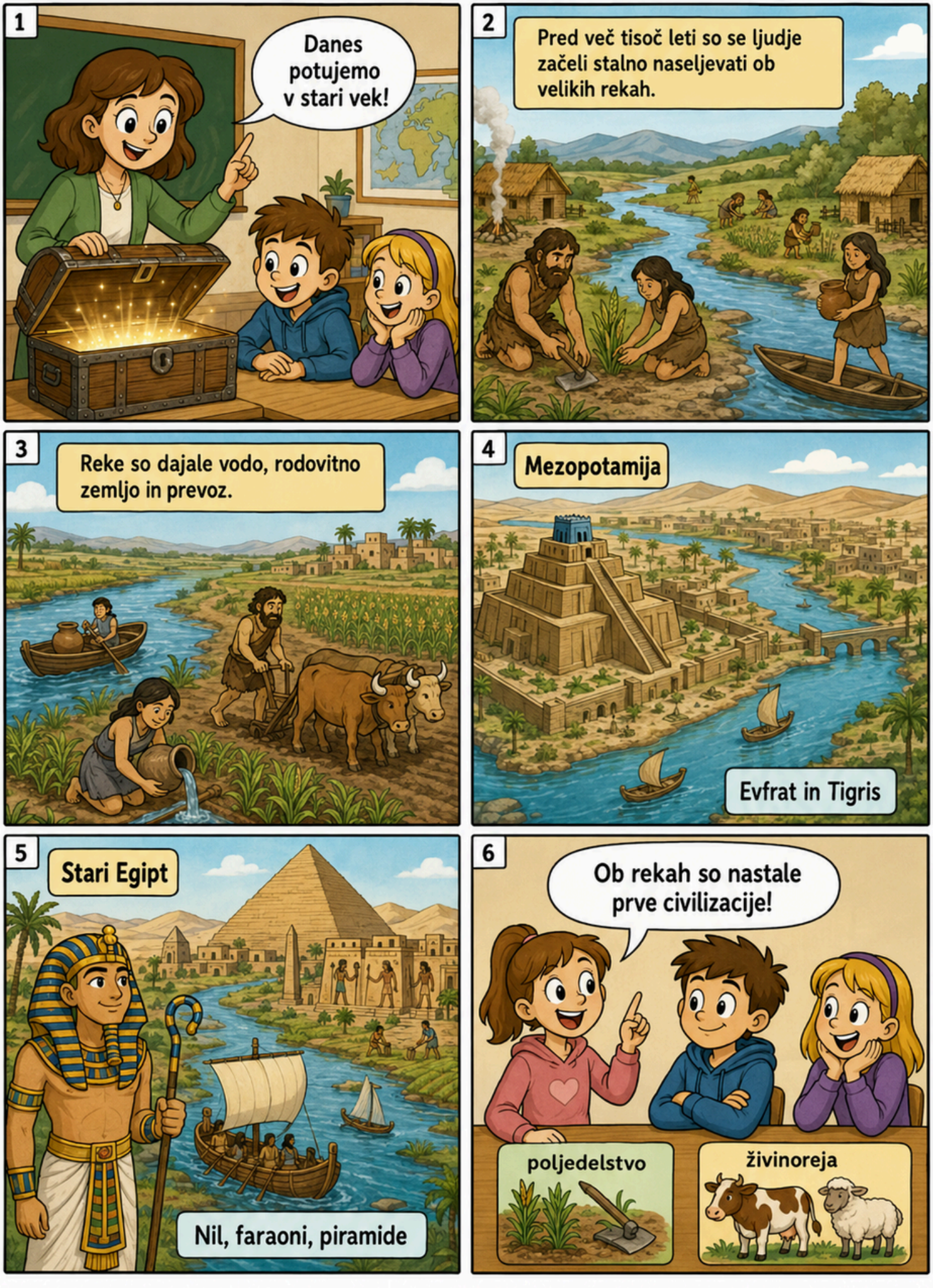

Skrivnost starega kovčka – 2. del: Mesta, pisava in Grki

Skrivnost starega kovčka – 3. del: Rimljani pridejo na naša tla

1

Iz mesta Rim je nastala mogočna država.

Rim

2

Pred približno 2000 leti so na naše ozemlje prišli Rimljani.

SPQR

3

Rimska vojska je bila številna, urejena in dobro usposobljena.

LEG·X

4

Rimljani so gradili in vzdrževali ceste.

VIA EMONA XV MILIA PRAETORIA

5

V čem sta si podobni?

rimska cesta

današnja cesta

6

Po cestah so potovali vojaki, trgovci, pošta in blago!

Širile so se tudi ideje in znanje.

Skrivnost starega kovčka – 4. del: Emona in rimski vplivi

1

2

3

4

5

Rimski vplivi so v naši deželi pustili mnogo sledi.

latinski jezik

rimske številke

nov način gradnje

nova hrana

krščanstvo

6

STRIP: RIMLJANI NA OZEMLJU DANAŠNJE SLOVENIJE

Kaj so Rimljani prinesli na naša tla?

SPQR

UČNI LIST

Rimljani na ozemlju današnje Slovenije

Ime in priimek: _____ Datum: _____

1. Poveži in poimenuj

Zapiši poimenovanja delov opreme.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

2. Emona

Dopolni povedi.

Emona je stala na območju današnje _____.

V središču mesta je bil _____.

Rimsko mesto je imelo vodovod, kopališče in

_____.

3. Rimske ceste

Oglej si sliki in napiši eno podobnost ter eno razliko.

Podobnost: _____

Razlika: _____

4. Kaj so Rimljani prinesli?

Obkroži pravilne odgovore.

latinica	rimske številke	ceste	vodovodi
telefon	računalnik	raketa	robot

5. Rimske številke

Poveži.

I	•	•	10
V	•	•	5
X	•	•	1

6. Nariši in napiši

Nariši eno stvar, ki so jo Rimljani prinesli, in zapiši, zakaj jo uporabljamo še danes.

To je: _____

Uporabljamo jo še danes, ker:

_____

_____

Bravo! Ponovi: Rimljani so prinesli veliko znanja, cest in novih načinov življenja.

SPQR

POSTAJA 1: RIMSKA VOJSKA

Kako so bili opremljeni rimski vojaki?

Namig

Rimska vojska je bila številna, dobro organizirana in dobro opremljena.

Kaj je vojak nosil s seboj?

nahrbtnik

posoda

hrana

šotor

Opazuj

1. Kaj nosi vojak?

2. Zakaj je imel ščit?

3. Kaj je moral imeti s seboj na poti?

SPQR

POSTAJA 2:
RIMSKO MESTO EMONA

Kako je bilo videti rimsko mesto?

talno gretje

Namig

Emona je stala na območju današnje Ljubljane in je bila pomembno rimsko mesto.

Opazuj

1. Kako so bile urejene ulice?

2. Kaj je bilo v središču mesta?

3. Zakaj so bila kopališča pomembna?

POSTAJA 3: RIMSKE CESTE

Zakaj so bile rimske ceste pomembne?

Namig

Po rimskih cestah so potovali ljudje, blago, pošta in znanje.

Opazuj

1. V čem sta si cesti podobni?

2. Komu so služile ceste nekoč?

3. Čemu služijo ceste danes?

POSTAJA 4: RIMSKI VPLIVI

Kaj so Rimljani prinesli na naša tla?

latinica

Rimljani so uporabljali latinico, ki jo uporabljamo še danes.

rimske številke

Rimljani so uporabljali številke, kot so I, V, X, L, C, D, M, ki jih poznamo še danes.

ceste

Rimljani so gradili trdne ceste, po katerih potujemo še danes.

gradnja

Rimljani so bili odlični graditelji. Zgradili so vodovode, mostove, terme in druga poslopja.

hrana

Rimljani so k nam prinesli oljke, vinske trte, številne začimbe in nove načine priprave hrane.

verovanje

Rimljani so prinesli svoje bogove in verovanja, ki so vplivala na našo kulturo.

Namig
Nekatere rimske ideje in znanja uporabljamo še danes.

Opazuj

1. Katere rimske številke poznaš?

2. Kaj uporabljamo še danes?

3. Kateri vpliv se ti zdi najpomembnejši?

STRIP: SREDNJI VEK

Karantanija, življenje na gradu in Celjski grofje

Zdaj razumemo: v srednjem veku so imeli velik vpliv Karantanija, plemstvo, gradovi in Celjski grofje.

SREDNJI VEK – DELO PO POSTAJAH

Ponovimo snov na zanimiv in raziskovalen način

Splošna navodila

- Delo poteka po skupinah.
- Na vsaki postaji natančno preberite navodila.
- Sodelujte, poslušajte drug drugega in si pomagajte.
- Naloge rešujte mirno in urejeno.
- Po znaku učiteljice zamenjajte postajo.
- Na koncu preverite, ali ste nalogo dokončali.

ČASOVNI POTEK SREDNJEGA VEKA

- 5. stoletje začetek
- 10. stoletje
- 13. stoletje
- 15. stoletje
- konec 15. stoletja

Kaj ponovimo?

časovni potek

gradovi in vitezi

kmetje in meščani

cerkev in samostani

vsakdanje življenje

Primerno za 5. razred

POSTAJA 1: ČASOVNI POTEK SREDNJEGA VEKA

Razvrsti – razmisli – ponovi

Cilj postaje

Ponovim, kdaj se je začel in končal srednji vek ter katere značilnosti ga zaznamujejo.

Pripomočki

- kartice z letnicami in dogodki
- delovni list
- svinčnik

Navodila za delo

1. Preberite kartice z letnicami in dogodki.
2. Razvrstite jih na časovni trak od najstarejšega do najmlajšega.
3. Povejte, kaj označuje začetek srednjega veka.
4. Povejte, kaj označuje konec srednjega veka.
5. Na delovni list zapišite tri značilnosti srednjega veka.

Namig

Srednji vek se začne leta 476 in konča ob koncu 15. stoletja.

Ko končate

Tiho preverite, ali so kartice pravilno razvrščene, nato se pripravite na naslednjo postajo.

476

Začetek srednjega veka

Propade Zahodno rimsko cesarstvo. Začne se obdobje srednjega veka.

kartica 1

800

Karel Veliki

Karel Veliki je kronan za cesarja. Krepi se moč vladarjev in krščanstva.

kartica 2

ok. 1000

Visoki srednji vek

Razvijajo se gradovi, fevdalizem, vitezi, samostani in srednjeveška mesta.

kartica 3

1095

Križarske vojne

Začnejo se križarske vojne. V Evropi se širijo stiki z drugimi deželami.

kartica 4

1215

Magna Carta

Angleški kralj sprejme listino, ki omeji kraljevo oblast.

kartica 5

1347

Črna smrt

Kuga se razširi po Evropi in močno spremeni življenje ljudi.

kartica 6

1453

Padec Konstantinopla

Mesto osvoji Osmansko cesarstvo. To je pomemben mejnik ob koncu srednjega veka.

kartica 7

1492

Pot čez Atlantik

Krištof Kolumb doseže Ameriko. Začnejo se velika geografska odkritja.

kartica 8

1500

Konec srednjega veka

Konec 15. stoletja označuje prehod iz srednjega veka v novi vek.

kartica 9

Rešitve - pravilni vrstni red

Postaja 1: Časovni potek srednjega veka

Kartice lahko učenci razvrstijo od najstarejšega do najmlajšega dogodka.

476 — **Začetek srednjega veka**

Propade Zahodno rimsko cesarstvo. Začne se obdobje srednjega veka.

800 — **Karel Veliki**

Karel Veliki je kronan za cesarja. Krepi se moč vladarjev in krščanstva.

ok. 1000 — **Visoki srednji vek**

Razvijajo se gradovi, fevdalizem, vitezi, samostani in srednjeveška mesta.

1095 — **Križarske vojne**

Začnejo se križarske vojne. V Evropi se širijo stiki z drugimi deželami.

1215 — **Magna Carta**

Angleški kralj sprejme listino, ki omeji kraljevo oblast.

1347 — **Črna smrt**

Kuga se razširi po Evropi in močno spremeni življenje ljudi.

1453 — **Padec Konstantinopla**

Mesto osvoji Osmansko cesarstvo. To je pomemben mejnik ob koncu srednjega veka.

1492 — **Pot čez Atlantik**

Krištof Kolumb doseže Ameriko. Začnejo se velika geografska odkritja.

1500 — **Konec srednjega veka**

Konec 15. stoletja označuje prehod iz srednjega veka v novi vek.

Postaja 2: Gradovi in Vitezi

Odkrij življenje za grajskim obzidjem

Cilj postaje

Ponovim, kako so bili videti srednjeveški gradovi in kakšno vlogo so imeli vitezi.

Pripomočki

- slikovni material
- kartice s pojmi
- delovni list
- svinčnik

Namig

Vitezi so varovali grad, se urili za boj in služili fevdalcu.

Navodila za delo

1. Opazujte sliko gradu.
2. Poiščite: obzidje, stolp, dvižni most in grajsko dvorišče.
3. Povežite pojme z ustreznimi deli gradu.
4. Skupaj se pogovorite, zakaj so gradove gradili na vzpetinah.
5. Na delovni list zapišite dve nalogi viteza.

Ko končate

Preverite odgovore v skupini in uredite material za naslednjo skupino.

Postaja 3: Kmetje in meščani

Primerjaj življenje na vasi in v mestu

Cilj postaje

Ponovim razlike med življenjem kmetov in meščanov v srednjem veku.

Pripomočki

- slike
- kartice z opisi
- preglednica
- lepilo ali sponke
- svinčnik

Navodila za delo

1. Oglejte si slike kmečkega in mestnega življenja.
2. Preberite kartice z opisi.
3. Razvrstite kartice v dva stolpca: kmetje in meščani.
4. V preglednico zapišite dve razliki in eno podobnost.
5. Skupaj odgovorite: Kdo je prideloval hrano in kdo je prodajal izdelke?

Namig

Kmetje so večinoma živeli na vasi, meščani pa v mestih, kjer so se ukvarjali z obrtjo in trgovino.

Ko končate

Primerjajte svojo rešitev z drugo skupino ali z učiteljičinim namigom.

POSTAJA 3
KMETJE IN MEŠČANI

Gradivo za delo po postajah

Cilj postaje

Učenec primerja življenje kmetov in meščanov v srednjem veku ter zapiše dve razliki in eno podobnost.

V kompletu so

• slikovne kartice • kartice z opisi • preglednica za učenca • rešitve za učitelja

kmetje

meščani

opisi

Natisni, izreži kartice in jih uporabi pri postaji »Kmetje in meščani«.

kmetje

meščani

Izreži slike in jih razvrsti v dva stolpca.

Kmečka hiša

Polje in žito

Živina

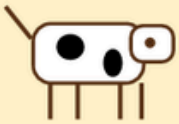

Graščina in dajatve

Mestno obzidje

Tržnica

Obrtna delavnica

Ceh obrtnikov

Preberi kartice in jih razvrsti: kmetje ali meščani.

Kartica 1

Živeli so predvsem na vasi, v preprostih hišah ob poljih.

Kartica 2

Vsak dan so obdelovali zemljo in skrbeli za živino.

Kartica 3

Hrano so večinoma pridelali sami.

Kartica 4

Zemljiškemu gospodu so oddajali del pridelka ali opravljali delo.

Kartica 5

Pri delu so uporabljali plug, srp, vile in voz.

Kartica 6

Njihovo življenje je bilo zelo odvisno od vremena in letine.

Kartica 7

Otroci so pogosto pomagali pri delu doma in na polju.

Kartica 8

Le redki so znali brati in pisati.

Kartica 9

Živeli so v mestu, pogosto za mestnim obzidjem.

Kartica 10

Ukvarjali so se z obrtjo, trgovino in prodajo izdelkov.

Kartica 11

Izdelke so prodajali na tržnici ali v delavnicah.

Kartica 12

Obrtniki iste stroke so se povezovali v cehe.

Kartica 13

Mestne ulice so bile ozke, ob njih so stale delavnice in trgovine.

Kartica 14

V mestu so potekali sejmi in izmenjava blaga.

Kartica 15

Nekateri so imeli več pravic in so sodelovali pri upravljanju mesta.

Kartica 16

V mestih so se razvijale šole, pisarne in zapisovanje dogovorov.

Preglednica

Primerjaj življenje na vasi in v mestu

Navodilo

Kartice razvrsti v dva stolpca. Nato v preglednico zapiši dve razliki in eno podobnost med življenjem kmetov in meščanov.

Življenje v srednjem veku

KMETJE	MEŠČANI
Kje so živeli?	
Kaj so delali?	
Hrana ali izdelki	
Pravice in obveznosti	

Zapiši dve razliki: _____

_____

Zapiši eno podobnost: _____

Rešitve za učitelja

Postaja 3: Kmetje in meščani

Razporeditev kartic z opisi

KMETJE	MEŠČANI
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16

Možni odgovori učencev

Razlika 1: Kmetje so živeli predvsem na vasi, meščani pa v mestu za obzidjem.

Razlika 2: Kmetje so pridelovali hrano, meščani pa so se pogosteje ukvarjali z obrtjo in trgovino.

Razlika 3: Kmetje so bili bolj vezani na zemljo in dajatve, meščani pa so imeli mestne pravice in sejme.

Podobnost: Oboji so živeli v srednjem veku, veliko delali ročno in bili povezani z življenjem skupnosti ter cerkvijo.

Slikovne kartice:

Kmetje: Kmečka hiša, Polje in žito, Živina, Graščina in dajatve. Meščani: Mestno obzidje, Tržnica, Obrtna delavnica, Ceh obrtnikov.

Postaja 4: Cerkev in samostani

Kje so se ohranjale knjige in znanje?

Cilj postaje

Ponovim pomen cerkve in samostanov v srednjem veku.

Pripomočki

- slika samostana
- kratko besedilo
- vprašanja
- svinčnik

Navodila za delo

1. Oglejte si sliko samostana in meniha pri prepisovanju knjig.
2. Preberite kratko besedilo.
3. V skupini odgovorite na vprašanja: Kdo je prepisoval knjige? Zakaj so bili samostani pomembni?
4. Na list zapišite dve nalogi cerkve v srednjem veku.
5. Povejte, kaj pomeni, da so samostani ohranjali znanje.

Namig

V samostanih so menihi prepisovali knjige, molili in skrbeli za ohranjanje znanja.

Ko končate

Tiho ponovite najpomembnejše pojme: cerkev, samostan, menih, knjiga.

POSTAJA 4

Slika samostana

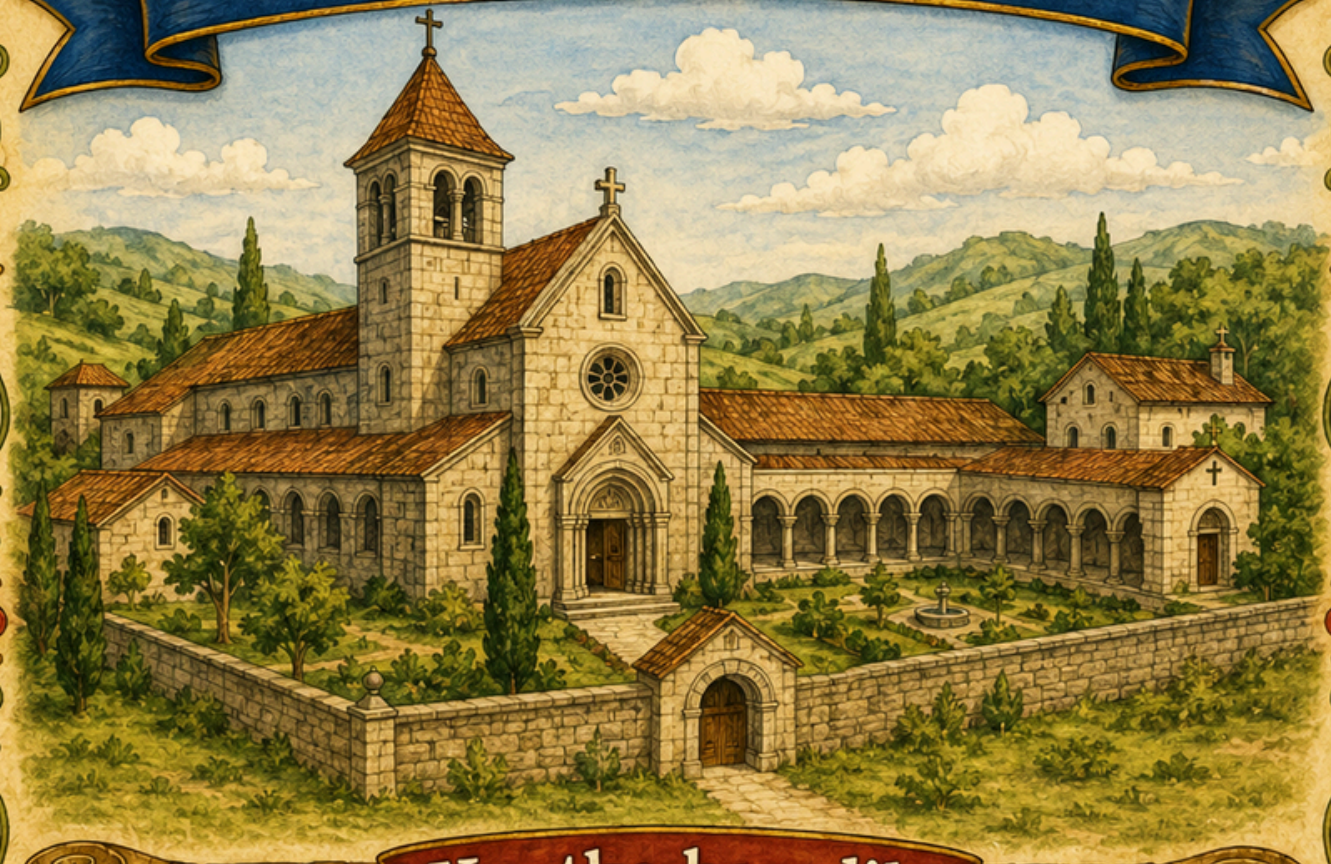

Kratko besedilo

Samostani so bili v srednjem veku pomembna verska in kulturna središča. V njih so menihi molili, prepisovali knjige in skrbeli za ohranjanje znanja. V samostanih so nastajale knjižnice, obdelovali so vrtove in pomagali ljudem v okolici.

POSTAJA 4

Slika samostana

Kratko besedilo

Gratias Vobis /
christlichen Samaritanis.
Oder
Aus Christlicher Lieb des Nächsten
erflossen.
Gedächtnuß
Aller vornehmsten guthers bewährtesten Menschen
und segensreichen Leben, Thaten, Tugenden und leiblichen
wie geistlichen Hinscheidungen vorbildet / und zu
Dero Nachfolgung andieget und vorstellet.

POSTAJA 5: VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako so ljudje živeli v srednjem veku?

Cilj postaje

Ponovim, kako so ljudje v srednjem veku jedli, se oblačili in živeli.

Pripomočki

- slike predmetov
- kartice
- delovni list
- barvice

Navodila za delo

1. Oglejte si slike hrane, oblačil in predmetov.
2. Kartice razvrstite v tri skupine: hrana, oblačila, bivališče.
3. Izberite eno sliko in jo na kratko opišite.
4. Na delovni list napišite, kaj vas je najbolj presenetilo.
5. Če imate čas, narišite en predmet iz srednjega veka.

Namig

Ljudje so živeli preprosteje kot danes. Veliko stvari so naredili sami.

Ko končate

Ponovite, kaj ste se naučili na vseh postajah, in počakajte na skupni zaključek.

POSTAJA 5

Slikovne kartice

Hrana – oblačila – bivališče

kruh

sir

meso

zelje

tunika

plašč

kapa

čevlji

ognjišče

postelja

miza

skrinja

POSTAJA 5

Kartice

Razvrsti v skupine

HRANA	OBLAČILA	BIVALIŠČE

kruh	sir	meso
zelje	tunika	plašč
kapa	čevlji	ognjišče
postelja	miza	skrinja

POSTAJA 5

Kartice

Razvrsti v skupine

HRANA

OBLAČILA

BIVALIŠČE

UČNI LIST: SREDNJI VEK – DELO PO POSTAJAH

Ime in priimek: _____ **Razred:** _____ **Datum:** _____

Postaja 1: Časovni potek srednjega veka

1. Razvrsti dogodke na časovni trak

V pravilnem zaporedju razvrsti kartice z letnicami in dogodki. Nato jih zapiši na časovni trak.

Letnice:

476 **1000** **1347** **1453** **konec 15. stoletja**

Dogodki:

začetek srednjega veka
približno sredina srednjega veka
širjenje kuge po Evropi
padec Konstantinopla
konec srednjega veka

Letnica	Dogodek
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

2. Odgovori

Kdaj se začne srednji vek?

_____

Kdaj se konča srednji vek?

_____

Zapiši tri značilnosti srednjega veka.

1. _____
2. _____
3. _____

Postaja 2: Gradovi in vitezi

1. Poimenuj dele gradu

Na sliki gradu poišči in označi naslednje dele:

- ☐ obzidje
- ☐ stolp
- ☐ dvižni most
- ☐ grajsko dvorišče

2. Poveži pojme z opisom

Pojem	Opis
obzidje	_____
stolp	_____
dvižni most	_____
grajsko dvorišče	_____

3. Razmisli

Zakaj so gradove pogosto gradili na vzpetinah?

_____

_____

_____

Zapiši dve nalogi viteza.

1. _____
2. _____

Postaja 3: Kmetje in meščani

1. Razvrsti kartice

Kartice z opisi razvrsti v dva stolpca.

KMETJE	MEŠČANI

2. Primerjaj življenje

Zapiši dve razliki med življenjem kmetov in meščanov.

1. _____
2. _____

Zapiši eno podobnost.

_____

3. Odgovori

Kdo je prideloval hrano?

_____

Kdo je prodajal izdelke?

_____

UČNI LIST: SREDNJI VEK – DELO PO POSTAJAH

Postaja 4: Cerkev in samostani

1. Preberi in dopolni

V srednjem veku je imela cerkev zelo pomembno vlogo. V samostanih so živeli _____.
Ti so molili, delali in prepisovali _____.
Tako so pomagali ohranjati _____.

2. Odgovori

1. Kdo je prepisoval knjige v samostanih?

_____

_____

2. Zakaj so bili samostani pomembni?

_____

_____

3. Kaj pomeni, da so samostani ohranjali znanje?

_____

_____

3. Zapiši dve nalogi cerkve v srednjem veku

1. _____
2. _____

Postaja 5: Vsakdanje življenje

1. Razvrsti predmete

Kartice ali slike razvrsti v tri skupine.

HRANA	OBLAČILA	BIVALIŠČE

2. Izberi eno sliko ali predmet

Izbral/-a sem: _____

Kratek opis:

_____

_____

_____

_____

3. Razmisli

Kaj te je pri vsakdanjem življenju v srednjem veku najbolj presenetilo?

_____

_____

V čem se je življenje v srednjem veku razlikovalo od življenja danes?

_____

_____

Skupni zaključek

Kaj sem se naučil/-a?

Dopolni povedi.

Srednji vek se je začel leta _____ in končal ob koncu _____ stoletja.
V srednjem veku so gradovi služili za: _____
Kmetje so večinoma živeli _____, meščani pa _____.
V samostanih so menihi: _____
Ljudje so v srednjem veku živeli bolj _____ kot danes.

Samovrednotenje

Označi, kako uspešen/-a si bil/-a pri delu.

Trditev	Da	Delno	Ne
Razumem, kdaj se je začel in končal srednji vek.	☐	☐	☐
Znam poimenovati dele gradu.	☐	☐	☐
Znam primerjati življenje kmetov in meščanov.	☐	☐	☐
Razumem pomen cerkve in samostanov.	☐	☐	☐
Znam opisati vsakdanje življenje v srednjem veku.	☐	☐	☐
Pri delu v skupini sem sodeloval/-a.	☐	☐	☐

Moja najpomembnejša ugotovitev

Danes sem se naučil/-a, da

_____

_____

_____

STRIP: NOVI VEK

Prva knjiga v slovenščini, Valvasor in spremembe v novem veku

Novi vek je prinesel širjenje znanja, raziskovanja sveta in nove načine dela.

Trubar je želel, da bi ljudje znali brati in pisati v slovenskem jeziku.

Valvasorjevo delo je pomemben vir za poznavanje življenja v novem veku.

Nova odkritja so spremenila prehrano in življenje ljudi.

Industrija je prinesla več izdelkov, a tudi naporno življenje delavcev.

Novi vek nam je zapustil prvo slovensko knjigo, pomembna dela o Kranjski, nova živila in velike gospodarske spremembe.

Zdaj razumemo: novi vek je prinesel Primoža Trubarja, Valvasorja, nova odkritja, industrijo in pomembne spremembe v življenju ljudi.

DELO PO POSTAJAH

1. POSTAJA: PRIMOŽ TRUBAR – OČE SLOVENSKE KNJIGE

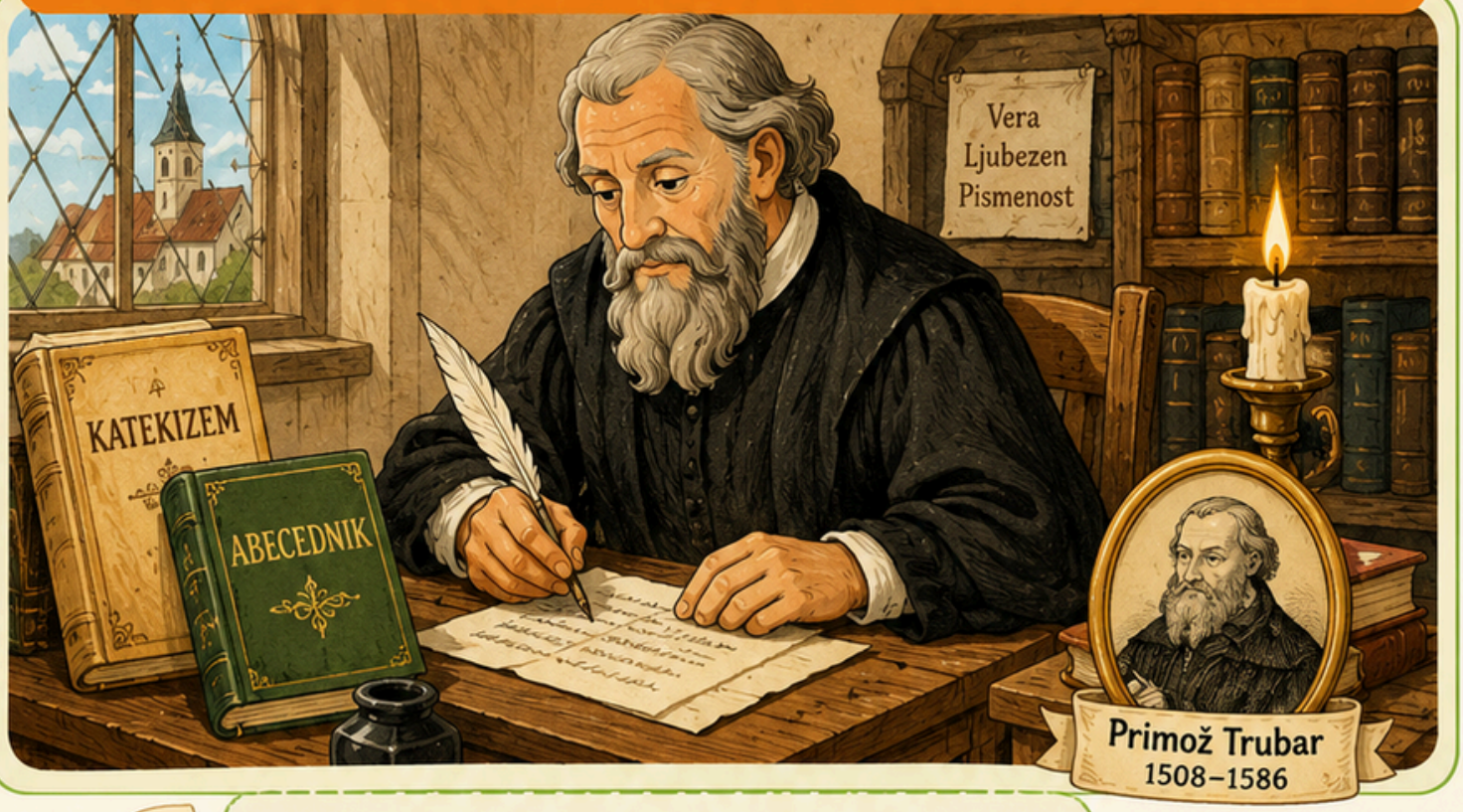

Leta 1550 je Primož Trubar izdal prvi slovenski knjigi – Katekizem in Abecednik. S tem je postavil temelje slovenske pisane besede.

Naloge:

1. Preberi kratko besedilo o Primožu Trubarju.

.....

2. Oglej si sliko in poimenuj knjigi, ki ju je izdal.

.....

3. Zapiši, zakaj je bilo Trubarjevo delo pomembno za Slovence.

.....

.....

4. Razmisli: kaj pomeni, da je narod pismen?

.....

5. Nariši simbol, ki predstavlja knjigo ali znanje.

Ključne besede:

- Primož Trubar
- Katekizem
- Abecednik
- pismenost

PRIMOŽ TRUBAR

Primož Trubar je bil slovenski protestantski duhovnik, pisatelj in reformator. Velja za začetnika slovenske književnosti in eno najpomembnejših osebnosti slovenske zgodovine.

OSNOVNI PODATKI

- **Rojen:** 1508
- **Umrl:** 1586
- **Poklic:** duhovnik, pisatelj, prevajalec
- Znan po tem, da je napisal prvi slovenski knjigi

NAJPOMEMBNEJŠA DELA

- **Katekizem** (1550)
- **Abecednik** (1550)

ZAKAJ JE POMEMBEN?

- Napisal je prvi tiskani knjigi v slovenščini.
- Spodbujal je pismenost Slovencev.
- Pomagal je razvijati slovenski knjižni jezik.
- Njegovo delo je pomembno za slovensko kulturo in identiteto.

ALI VEŠ?

Primoža Trubarja pogosto imenujemo oče slovenske knjige.

KLJUČNE BESEDE

Primož Trubar, knjiga, slovenščina, pismenost, reformacija

S knjigo in znanjem raste narod."

DELO PO POSTAJAH

2. POSTAJA: SLAVA VOJVODINE KRANJSKE

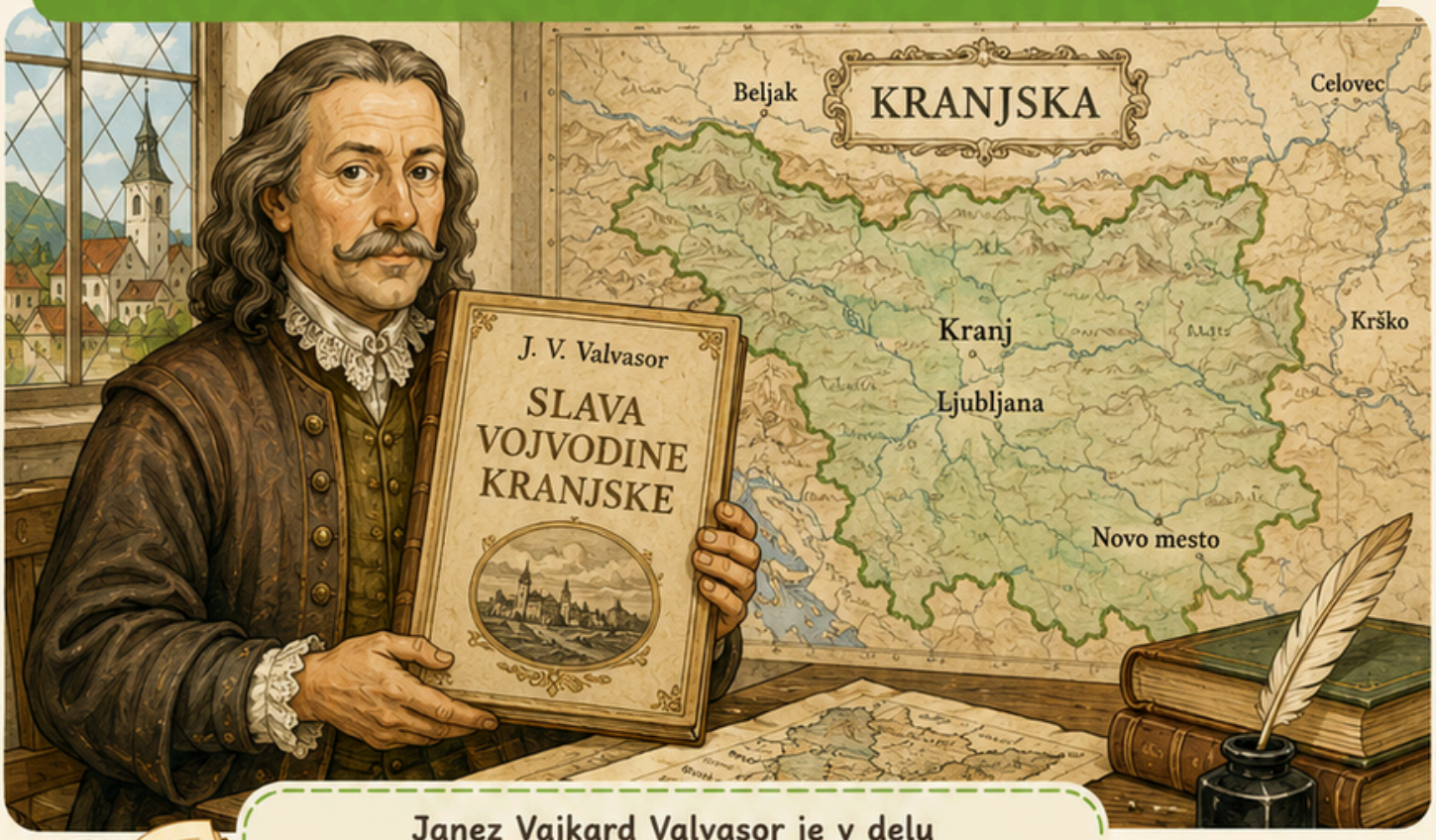

Janez Vajkard Valvasor je v delu *Slava vojvodine Kranjske* opisal življenje ljudi, naravo in zgodovino Kranjske. Želel je, da bi Kranjsko spoznali tudi drugod po Evropi.

Naloge:

1. Preberi kratko besedilo o Valvasorju.

.....

2. Oglej si knjigo in zemljevid Kranjske.

.....

3. Zapiši, kaj je Valvasor želel predstaviti v svoji knjigi.

.....

4. Poišči na zemljevidu Kranj, Ljubljano in Novo mesto.

.....

5. Napiši eno zanimivost o Kranjski.

Ključne besede:

- Valvasor
- Kranjska
- zemljevid
- knjiga

JANEZ VAJKARD VALVASOR

Janez Vajkard Valvasor je bil slovenski plemič, zgodovinar, raziskovalec, geograf in pisec. Znan je po svojem obsežnem delu *Slava vojvodine Kranjske*, v katerem je opisal življenje ljudi, naravo in zgodovino Kranjske. Velja za enega najpomembnejših slovenskih učenjakov novega veka.

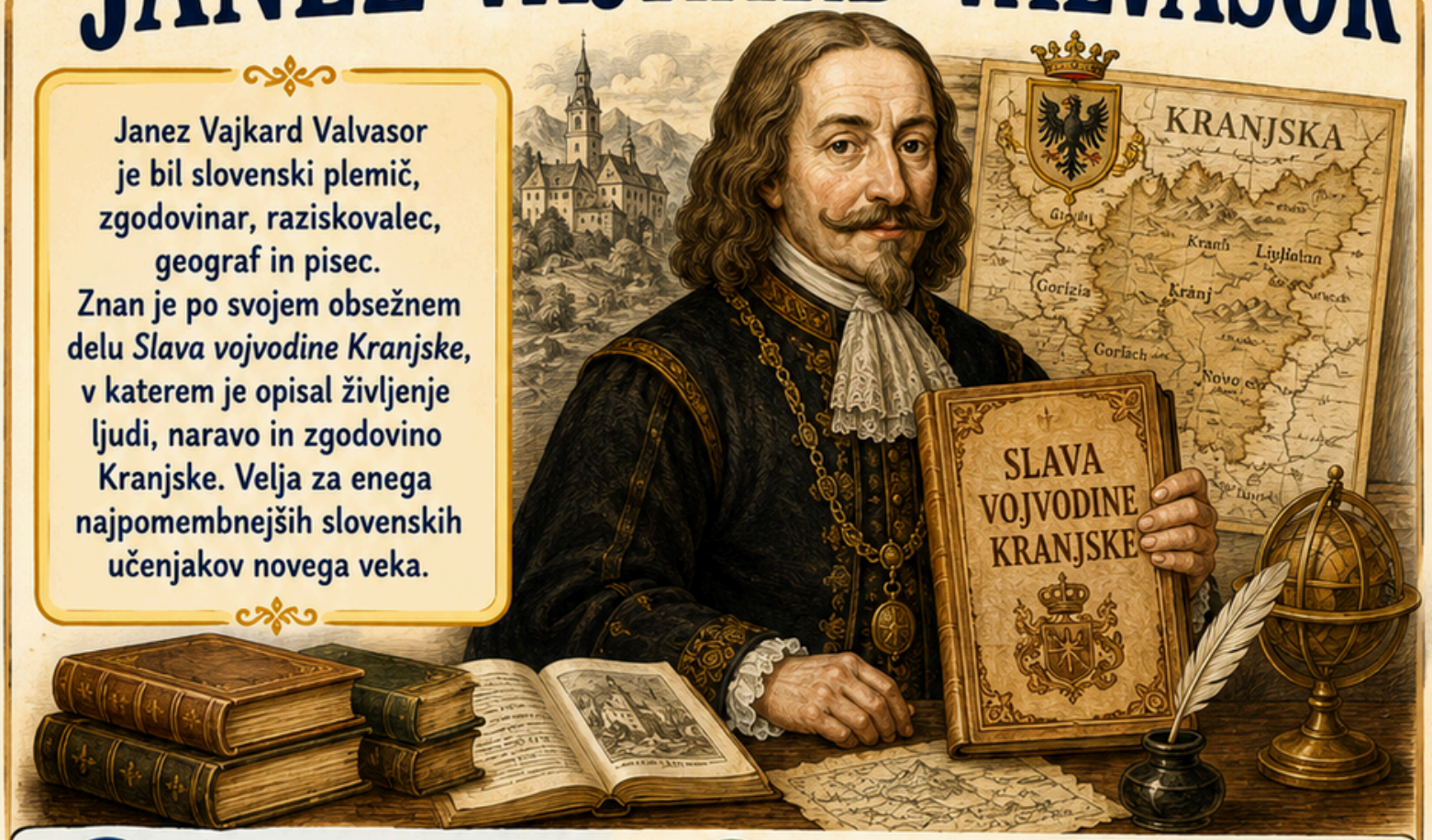

OSNOVNI PODATKI

- **Rojen:** 1641
- **Umrl:** 1693
- **Poklic:** plemič, raziskovalec, zgodovinar, pisec
- **Znan** po tem, da je opisal Kranjsko in njene posebnosti

NAJPOMEMBNEJŠE DELO

- *Slava vojvodine Kranjske* (1689)
- opis življenja, narave in zgodovine Kranjske

ZAKAJ JE POMEMBEN?

- Evropi je predstavil Kranjsko in njene ljudi.
- Zbral je veliko podatkov o naravi, krajih in običajih.
- Raziskoval je Cerkniško jezero.
- Njegovo delo je pomemben vir za slovensko zgodovino in kulturno dediščino.

ALI VEŠ?

Valvasor je bil zaradi svojih raziskav izvoljen v Kraljevo družbo v Londonu.

KLJUČNE BESEDE

Valvasor, Kranjska, Slava vojvodine Kranjske, zgodovina, zemljevid, raziskovanje

"Z raziskovanjem in zapisovanjem ohranjamo dediščino."

DELO PO POSTAJAH

3. POSTAJA: NOVI VEK – IZUMI, KI SO SPREMENILI SVET

V novem veku so nastali številni izumi, ki so ljudem olajšali življenje, delo, promet in sporazumevanje.

Naloge:

1. Oglej si slike izumov.

.....

2. Poimenuj vsaj štiri izume.

.....

3. Izberi dva izuma, ki se ti zdita najpomembnejša.

.....

4. Pojasni, kako sta ta izuma vplivala na življenje ljudi.

.....

.....

.....

5. Nariši ali napiši, kateri izum največ uporabljaš danes.

Primeri izumov:

parna lokomotiva

telefon

žarnica

mikroskop

tiskarski stroj

Ključne besede:

- izum
- lokomotiva
- telefon
- žarnica
- mikroskop

IZUMI NOVEGA VEKA

Izumi, ki so spremenili svet

V novem veku so nastali številni izumi, ki so ljudem olajšali življenje, delo, promet, sporazumevanje in raziskovanje. Marsikaterih izumov ne bi bilo brez pomembnih odkritij nafte in elektrike. Nekateri izumi so spremenili vsakdanje življenje tako močno, da jih uporabljamo še danes ali pa so postali temelj sodobnih naprav.

parni stroj

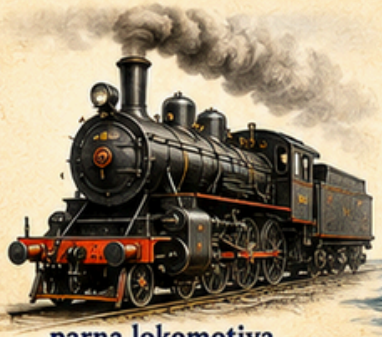

parna lokomotiva

parnik

kolo

avtomobil

letalo

OSNOVNI PODATKI

- Čas: predvsem 18., 19. in začetek 20. stoletja
- Področja: promet, komunikacija, znanost, industrija, zdravstvo
- Pomembna energija: para, nafta, elektrika
- Posledice: hitrejše delo, lažje življenje, razvoj industrije

termometer

mikroskop

telefon

radio

gramofon

fotoaparat

plastika

POMEMBNI IZUMI

- parni stroj
- parna lokomotiva
- parnik
- kolo
- avtomobil
- letalo
- termometer
- mikroskop
- telefon
- radio
- žarnica
- gramofon
- fotoaparat
- plastika
- cepiva

ZAKAJ SO POMEMBNI?

- Pospešili so promet in potovanja.
- Omogočili so hitrejše sporazumevanje.
- Pomagali so pri razvoju znanosti in medicine.
- Spremenili so delo v tovarnah in doma.
- Močno so vplivali na vsakdanje življenje ljudi.

ALI VEŠ?

Brez odkritja nafte in uporabe elektrike številnih sodobnih naprav danes ne bi poznali.

KLJUČNE BESEDE

- izum
- novi vek
- industrija
- promet
- komunikacija
- elektrika
- nafta
- znanost

Izumi novega veka so odprli pot sodobnemu svetu.

DELO PO POSTAJAH

4. POSTAJA: INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA

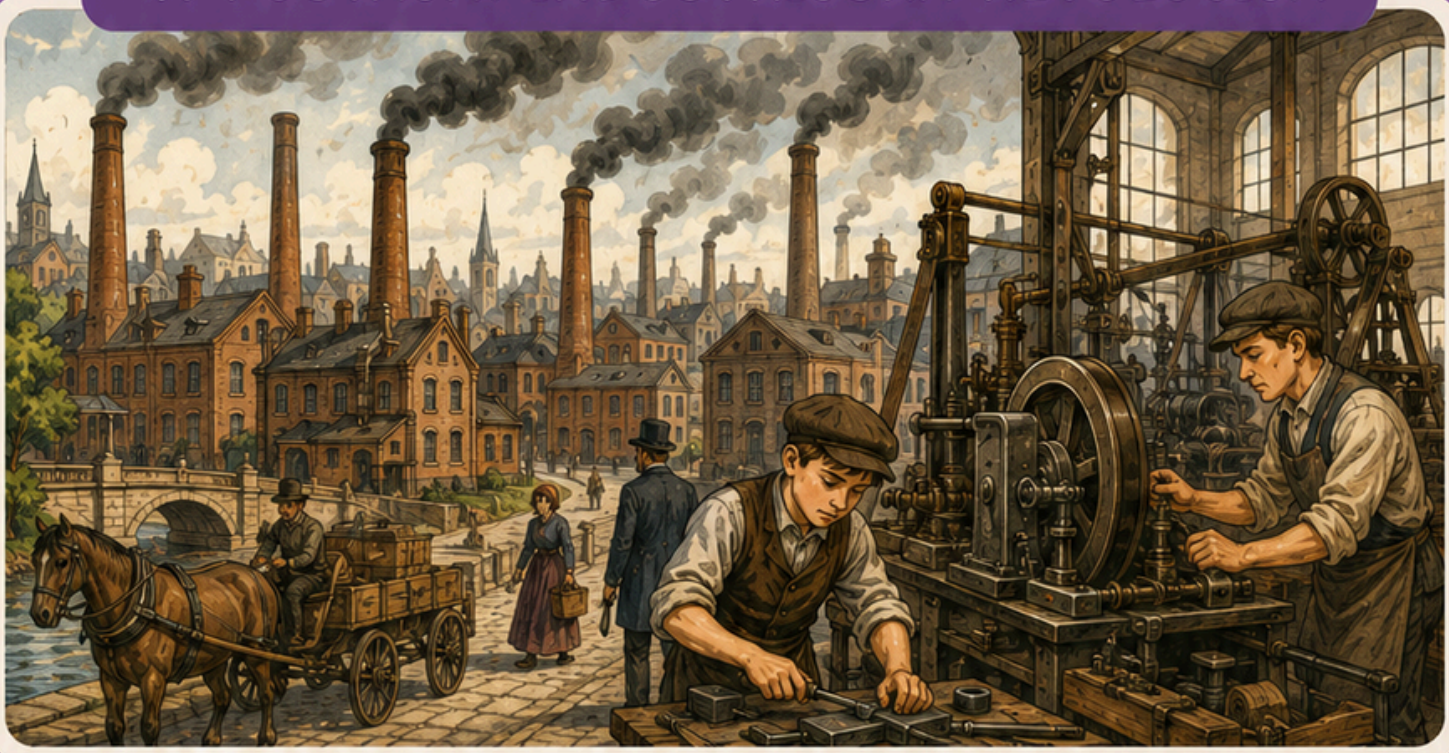

V Evropi se je razvila industrija.
V tovarnah so uvedli stroje,
ljudje pa so se zaradi dela pogosto selili v mesta.

Naloge:

1. Preberi kratko besedilo o industrijski revoluciji.

.....

2. Oglej si sliko tovarne in delavcev.

.....

3. Zapiši, kako so stroji spremenili delo ljudi.

.....

.....

4. Razvrsti prednosti in slabosti industrializacije.

PREDNOSTI	SLABOSTI

Ključne besede:

- industrija
- tovarna
- stroj
- mesto

INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA

Industrijska revolucija je bila čas velikih sprememb v 18. in 19. stoletju. Začela se je v Angliji, nato pa se je razširila po Evropi in svetu. Ročno delo so začeli nadomeščati stroji, zato so nastajale velike tovarne. Ljudje so se množično selili s podeželja v mesta, kjer so iskali delo. Pomembno vlogo je imel parni stroj, ki je pospešil proizvodnjo, promet in razvoj industrije. Industrijska revolucija je močno spremenila življenje ljudi, delo, mesta in način proizvodnje.

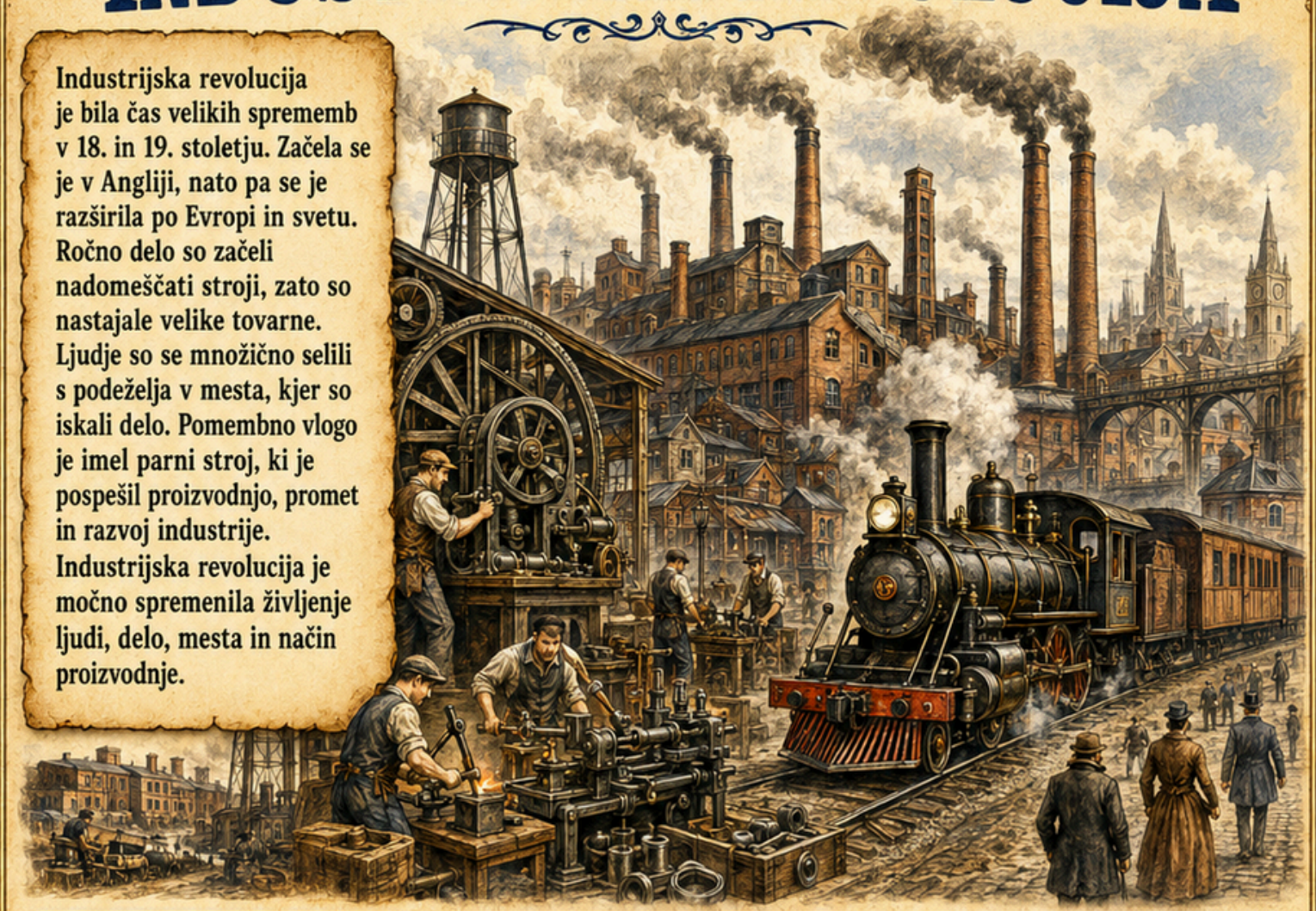

OSNOVNI PODATKI

- Čas: 18. in 19. stoletje
- Začetek: Anglija
- Pomembni izumi: parni stroj, stroji, železnica, tovarne
- Posledice: urbanizacija, hitrejša proizvodnja, razvoj prometa

ZAKAJ JE POMEMBNA?

- Spremenila je način dela ljudi.
- Pospešila je razvoj tovarn in mest.
- Omogočila je hitrejšo proizvodnjo izdelkov.
- Vplivala je na promet, trgovino in vsakdanje življenje.

ALI VEŠ?

V času industrijske revolucije so v tovarnah pogosto delali tudi otroci, delovni pogoji pa so bili velikokrat zelo težki.

KLJUČNE BESEDE

industrija, tovarna, parni stroj, delavci, mesto, železnica, proizvodnja

Industrijska revolucija je odprla pot sodobnemu svetu.

DELO PO POSTAJAH

5. POSTAJA: EVROPEJCI ODKRIVAJO NOVE SVETE

Evropejci so odkrivali
nove dežele in celine.
Z njimi so spoznali nove poti,
ljudi, rastline in izdelke.

Naloge:

1. Preberi kratko besedilo o velikih geografskih odkritjih.

.....

2. Oglej si sliko ladij in zemljevida.

.....

3. Zapiši tri nove dežele ali celine, ki so jih Evropejci spoznali.

1. ..... 2. ..... 3. .....

4. Pojasni, kaj so Evropejci prinesli v Evropo.

.....

.....

5. Razmisli, kako so odkritja vplivala na življenje ljudi.

.....

.....

Namig:

ladja

zemljevid

kompas

Ključne besede:

- odkritja
- ladja
- celine
- Amerika

VELIKA GEOGRAFSKA ODKRITJA

Velika geografska odkritja so bila pomembno obdobje v novem veku. Evropejci so se z ladjami odpravljali na dolga potovanja po morjih in oceanih. Iskali so nove poti do bogatih dežel, začimb, zlata in drugih dobrin.

Pomorščaki so odkrivali nove celine, otoke in morske poti. Evropejci so prišli v Ameriko, pluli okoli Afrike in odkrivali poti do Azije. Pri tem so spoznali nove ljudi, rastline, živali in kulture.

Iz Amerike so v Evropo prinesli rastline, ki jih prej niso poznali, na primer krompir, paradižnik, koruzo, fižol in kakav. Te rastline so močno spremenile prehrano ljudi.

OSNOVNI PODATKI

- **Čas:** konec 15. stoletja in 16. stoletje
- **Pomembni pripomočki:** ladje, kompas, zemljevidi, zvezde
- **Pomembna odkritja:** Amerika, nove morske poti, nove rastline
- **Znani raziskovalci:** Krištof Kolumb, Vasco da Gama, Ferdinand Magellan

ZAKAJ SO POMEMBNA?

- Spremenila so pogled ljudi na svet.
- Povečala se je trgovina med celinami.
- V Evropo so prihajali novi izdelki, hrana in znanje.
- Močno so vplivala na življenje ljudi v Evropi in drugod po svetu.

ALI VEŠ?

Krompir, paradižnik, koruza, fižol in kakav izvirajo iz Amerike. Danes si našo prehrano težko predstavljamo brez teh rastlin.

KLJUČNE BESEDE

velika geografska odkritja, pomorščaki, ladje, kompas, zemljevid, Amerika, Evropa, nove rastline, trgovina, novi vek

"Z odkrivanjem sveta so ljudje spoznali nove poti, nove kraje in nove načine življenja."

DELO PO POSTAJAH

6. POSTAJA: KOMUNIKACIJE NEKOČ IN DANES

Telefon, radio in sodobni mobilni telefoni so močno spremenili sporazumevanje med ljudmi.

Naloge:

1. Oglej si predmete na sliki.

   .....

2. Primerjaj načine sporazumevanja nekoč in danes.

   .....

   .....

3. Izpolni tabelo.

   .....

4. Zapiši eno prednost in eno slabost mobilnega telefona.

   Prednost: .....

   Slabost: .....

Ključne besede:

- telefon
- radio
- mobilni telefon
- sporočila

NAČIN KOMUNIKACIJE	NEKOČ	DANES	KAJ SE JE SPREMENILO?
Pisna sporočila			
Glasovna sporočila			
Prenos informacij			

DELO PO POSTAJAH

7. POSTAJA: NARAVNI VIRI – NAFTA IN ELEKTRIKA

Številni izumi in naprave ne bi delovali brez odkritja nafte in uporabe elektrike.

Naloge:

1. Preberi kratko besedilo o nafti in elektriki.

.....

2. Oglej si sliki.

.....

3. Zapiši, zakaj sta nafta in elektrika pomembni.

.....

.....

4. Napiši, kje ju uporabljaš v vsakdanjem življenju.

.....

.....

5. Razmisli o prednostih in nevarnostih njune uporabe.

.....

.....

Ključne besede:

- nafta
- elektrika
- energija
- naprave

NAFTA IN ELEKTRIKA

Nafta in elektrika sta zelo pomembna vira energije, ki sta močno spremenila življenje ljudi. Nafta se uporablja za gorivo, promet, ogrevanje in izdelavo različnih izdelkov, na primer plastike. Elektrika pa omogoča delovanje luči, gospodinjskih naprav, računalnikov, telefonov in številnih strojev. Brez nafte in elektrike si danes težko predstavljamo vsakdanje življenje. Oba vira sta pomembno vplivala na razvoj industrije, prometa in sodobne družbe.

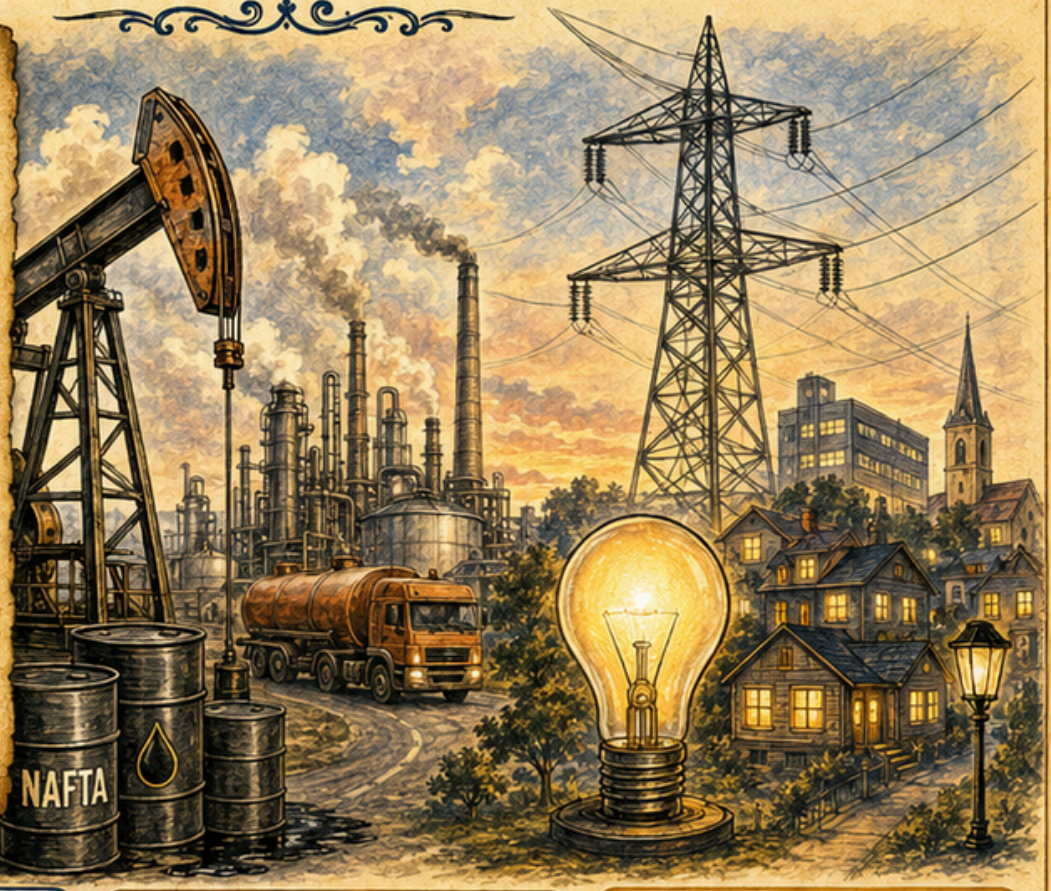

OSNOVNI PODATKI

- **Nafta:** naravni vir, iz katerega pridobivamo goriva in druge snovi
- **Elektrika:** oblika energije, ki poganja naprave in stroje
- **Uporaba:** promet, industrija, dom, razsvetljava, komunikacija
- **Pomen:** lažje življenje, hitrejše delo, razvoj tehnologije

ZAKAJ STA POMEMBNI?

- Omogočata delovanje številnih naprav in strojev.
- Pomagata pri razvoju prometa, industrije in tehnologije.
- Olajšata delo doma, v šoli in v službi.
- Močno vplivata na sodobni način življenja.

ALI VEŠ?

Veliko prevoznih sredstev uporablja goriva iz nafte, medtem ko elektrika omogoča svetlobo, delovanje računalnikov in polnjenje telefonov.

KLJUČNE BESEDE

nafta, elektrika, energija, gorivo, naprave, promet, industrija, svetloba

Nafta in elektrika sta poganjali razvoj sodobnega sveta.

DELO PO POSTAJAH

8. POSTAJA: DANES IN PRIHODNOST

Odkritja in izumi novega veka so vplivali na današnji svet. Zdaj razmišljamo tudi o tem, kakšen svet želimo v prihodnosti.

Naloge:

1. Razmisli, kateri izumi iz novega veka vplivajo na tvoje življenje danes.

.....

2. Zapiši, kateri izumi prihodnosti se ti zdijo najpomembnejši.

.....

3. Nariši ali opiši svet v prihodnosti, v katerem želiš živeti.

4. Kako lahko ljudje skrbimo za boljši svet?

.....

5. Predstavi svojo idejo skupini.

.....

Ključne besede:

- prihodnost
- izumi
- ideje
- svet

UČNI LIST – NOVI VEK

1. del

Novi vek je prinesel velike spremembe v življenju ljudi.

1. Kaj že vem?

- Leta 1550 je Primož Trubar izdal prvi slovenski knjigi *Katekizem* in *Abecednik*.
- Janez Vajkard Valvasor je opisal Kranjsko v delu *Slava vojvodine Kranjske*.
- Evropejci so odkrivali nove dežele in prinašali nove rastline.
- V novem veku so se začeli pomembni izumi in razvoj industrije.

2. Naloge

1. Dopolni povedi.

1. Primož Trubar je napisal knjigi _____ in _____.
2. Valvasorjevo znano delo se imenuje _____.
3. Evropejci so iz Amerike prinesli tudi _____, _____ in _____.
4. V novem veku se je pojavila tudi _____.

2. Poveži osebo in delo.

Primož Trubar

Janez Vajkard Valvasor

- prva slovenska knjiga
- *Slava vojvodine Kranjske*

3. Poimenuj rastline.

_____ _____ _____ _____ _____

4. Odgovori kratko.

1. Zakaj je bilo Trubarjevo delo pomembno za Slovence?

_____

_____

2. Kaj je Valvasor želel predstaviti Evropi?

_____

_____

5. Razmisli.

Kako so odkritja novih dežel spremenila življenje ljudi?

_____

_____

_____

Ključne besede

Primož Trubar • Valvasor • Kranjska • knjiga • odkritja • rastline

UČNI LIST – NOVI VEK

2. del

V novem veku so nastali številni izumi in se je razvila industrija.

1. Kaj že vem?

- V novem veku so nastali številni izumi.
- Telefon je omogočil hitrejše sporazumevanje.
- Industrija je spremenila delo ljudi.
- Nafta in elektrika sta pomembno vplivali na življenje.

2. Naloge

1. Poimenuj izume.

_____

_____

_____

_____

_____

2. Primerjaj nekoč in danes.

Nekoč

Danes

- Kaj vidiš na prvi sliki?

_____

- Kaj vidiš na drugi sliki?

_____

- Katera naprava je sodobnejša?

_____

3. Industrija

Zapiši eno prednost in eno slabost industrije.

PREDNOST	SLABOST

4. Nafta in elektrika

Kje v vsakdanjem življenju uporabljamo nafto in elektriko?

_____

_____

_____

_____

5. Razmisli. Kateri izum se ti zdi najpomembnejši in zakaj?

_____

_____

_____

Ključne besede

izum • industrija • telefon • nafta • elektrika • žarnica

MODERNA DOBA

1. del

1. MODERNA DOBA – NOV ČAS

Moderna doba je čas velikih sprememb v življenju ljudi. Zgodili so se vojne, nastale so nove države, razvila pa sta se tudi znanost in tehnika.

2. PRVA SVETOVNA VOJNA

Leta 1914 je izbruhnila prva svetovna vojna. Slovenci so takrt večinoma živeli v Avstro-Ogrski in se bojevali tudi ob reki Soči.

3. DRUGA SVETOVNA VOJNA

Leta 1941 so slovensko ozemlje zasedle Nemčija, Italija in Madžarska. Slovenci so se organizirali, uprli in premagali okupatorje.

4. JUGOSLAVIJA IN ŽIVLJENJE PO VOJNI

Po drugi svetovni vojni je bila Slovenija del Jugoslavije. Življenje se je počasi izboljševalo: več domov je dobilo elektriko in vodo, ljudje pa so imeli več dela.

5. KAJ SMO SE NAUČILI?

- 1914: prva svetovna vojna
- 1941: druga svetovna vojna
- Slovenija je bila del Jugoslavije
- Po vojni se je življenje izboljševalo

MODERNA DOBA

2. del

6. OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

Na ljudskem glasovanju 23. 12. 1990 so se prebivalci odločili za samostojno Slovenijo. Slovenija je 25. 6. 1991 razglasila neodvisnost.

7. DESETDNEVNA VOJNA

Po razglasitvi samostojnosti je leta 1991 potekala desetdnevna vojna za Slovenijo. Slovenci so svojo državo uspešno obranili.

8. MODERNA DOBA IN IZUMI

Moderna doba je čas hitrega znanstvenega in tehnološkega razvoja. Nastali so številni izumi, ki so spremenili življenje ljudi.

9. IZZIVI PRIHODNOSTI

Svet se danes sooča tudi s težavami: onesnaževanjem okolja, vojnami, begunci in epidemijami. Ljudje iščejo rešitve za boljšo prihodnost.

10. KAJ SMO SE NAUČILI?

- **23. 12. 1990:** ljudsko glasovanje
- **25. 6. 1991:** osamosvojitev Slovenije
- Moderna doba prinaša razvoj znanosti in tehnike
- Ljudje se danes soočamo tudi z novimi izzivi

DELO PO POSTAJAH

1. POSTAJA: PRVA SVETOVNA VOJNA

Leta 1914 je izbruhnila prva svetovna vojna. Slovenci so takrat večinoma živeli v Avstro-Ogrski. Borili so se tudi ob reki Soči, kjer je bilo bojevanje zelo težko.

Naloge:

1. Preberi kratko besedilo o prvi svetovni vojni.

2. Na zemljevidu poišči reko Sočo.

3. Pojasni, zakaj je bilo bojevanje v strelskih jarkih težko.

4. Zapiši eno posledico prve svetovne vojne.

Ključne besede:

- prva svetovna vojna
- Soča
- strelski jarek
- vojaki

1. SVETOVNA VOJNA

★ Besedilo in odgovori ★

Prva svetovna vojna je izbruhnila leta 1914. Slovenci so takrat večinoma živeli v Avstro-Ogrski. Mnogi vojaki so se bojevali tudi ob reki Soči proti Italiji. Bojevanje je bilo zelo težko, ker so vojaki živeli v strelskih jarkih, pogosto v mrazu, blatu, dežju in nevarnosti. Vojna je povzročila veliko trpljenja, smrti in uničenja. Po koncu vojne je Avstro-Ogrska razpadla.

1 **Preberi kratko besedilo o prvi svetovni vojni.**

Odgovor: Besedilo pove, da se je prva svetovna vojna začela leta 1914 in da so se Slovenci bojevali tudi ob reki Soči.

2 **Na zemljevidu poišči reko Sočo.**

Odgovor: Reka Soča teče na zahodu Slovenije.

3 **Pojasni, zakaj je bilo bojevanje v strelskih jarkih težko.**

Odgovor: Bojevanje v strelskih jarkih je bilo težko, ker so vojaki živeli v blatu, mrazu, dežju in stalni nevarnosti.

4 **Zapiši eno posledico prve svetovne vojne.**

Odgovor: Ena posledica prve svetovne vojne je bila, da je Avstro-Ogrska razpadla.

Ključne besede: prva svetovna vojna, Soča, strelski jarek, Avstro-Ogrska, vojaki

DELO PO POSTAJAH

2. POSTAJA: DRUGA SVETOVNA VOJNA

Leta 1941 so slovensko ozemlje zasedle Nemčija, Italija in Madžarska. Slovenci so se organizirali, se uprli in premagali okupatorje.

Naloge:

1. Preberi kratko besedilo o drugi svetovni vojni.

2. Ugotovi, katere države so zasedle slovensko ozemlje.

3. Pojasni, kdo je okupator.

4. Zapiši, kako so se Slovenci upirali okupatorju.

Ključne besede:

- druga svetovna vojna
- okupator
- Slovenija
- upor

2. SVETOVNA VOJNA

★ Besedilo in odgovori ★

Druga svetovna vojna se je začela leta 1939. Leta 1941 so slovensko ozemlje zasedle Nemčija, Italija in Madžarska. Okupator je tisti, ki osvoji tuje ozemlje in ga nasilno podredi svoji oblasti.

Slovenci so se okupatorju upirali z odporom, sodelovanjem v partizanskem gibanju, skrivanjem ljudi in pomočjo borcem.

Vojna je povzročila veliko trpljenja, uničenja in smrti, vendar so se ljudje borili za svobodo.

1 **Preberi kratko besedilo o drugi svetovni vojni.**

Odgovor:
Besedilo pove, da so leta 1941 slovensko ozemlje zasedle Nemčija, Italija in Madžarska.

2 **Ugotovi, katere države so zasedle slovensko ozemlje.**

Odgovor:
Slovensko ozemlje so zasedle Nemčija, Italija in Madžarska.

3 **Pojasni, kdo je okupator.**

Odgovor: Okupator je tisti, ki osvoji tuje ozemlje in ga podredi svoji oblasti.

4 **Zapiši, kako so se Slovenci upirali okupatorju.**

Odgovor: Slovenci so se okupatorju upirali z odporom, partizanskim bojem in pomočjo ljudem ter borcem.

Ključne besede: druga svetovna vojna, okupator, upor, Slovenija, svoboda

DELO PO POSTAJAH

3. POSTAJA: JUGOSLAVIJA IN ŽIVLJENJE PO VOJNI

Po drugi svetovni vojni je bila Slovenija del Jugoslavije. Življenje se je počasi izboljševalo: več domov je dobilo elektriko in vodo, ljudje pa so imeli več dela.

Naloge:

1. Oglej si zemljevid Jugoslavije.

2. Poišči Slovenijo in poimenuj še vsaj tri druge republike.

3. Preberi kratko besedilo o življenju po vojni.

4. Zapiši, kako se je življenje ljudi po vojni izboljšalo.

Ključne besede:

- Jugoslavija
- Slovenija
- republike
- življenje po vojni

JUGOSLAVIJA IN ŽIVLJENJE PO VOJNI

Kratki opis

Po drugi svetovni vojni je bila Slovenija del Jugoslavije. V Jugoslaviji je živelo več narodov, Slovenija pa je bila ena izmed republik.

Življenje po vojni je bilo sprva težko, ker je vojna povzročila veliko škode. Ljudje so morali obnoviti domove, mesta, ceste in tovarne.

Kako se je življenje izboljšalo po vojni?

- več domov je dobilo elektriko in vodovod
- ljudje so lažje našli delo v industriji in trgovini
- gradili so nove hiše, ceste, šole in bolnišnice
- povečalo se je število avtomobilov, televizorjev in gospodinjskih aparatov
- življenje je postajalo bolj udobno in varno

Ključne besede

Jugoslavija, republika, Slovenija, življenje po vojni, elektrika, vodovod, delo

DELO PO POSTAJAH

4. POSTAJA: OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

Na ljudskem glasovanju 23. 12. 1990 so se prebivalci odločili za samostojno Slovenijo.

Slovenija je 25. 6. 1991 razglasila neodvisnost.

Naloge:

1. Oglej si glasovnico za ljudsko glasovanje.

2. Ugotovi, kdaj je potekal plebiscit.

3. Zapiši, kdaj je Slovenija razglasila samostojnost in neodvisnost.

4. Pojasni, zakaj je bil ta dogodek pomemben za Slovence.

Ključne besede:

- osamosvojitev
- plebiscit
- Slovenija
- neodvisnost

DELO PO POSTAJAH

5. POSTAJA: DESETDNEVNA VOJNA

Po razglasitvi samostojnosti je leta 1991 potekala desetdnevna vojna za Slovenijo. Slovenci so svojo državo uspešno branili.

Naloge:

1. Preberi kratko besedilo o desetdnevni vojni.

_____

_____

2. Zapiši, kdo je napadel Slovenijo po razglasitvi samostojnosti.

_____

3. Pojasni, kako so Slovenci branili svojo državo.

_____

_____

_____

4. Razmisli, zakaj je pomembno živeti v miru.

_____

_____

Ključne besede:

- desetdnevna vojna
- obramba
- Slovenija
- mir

DESETDNEVNA VOJNA V SLOVENIJI

Besedilo in odgovori

Po razglasitvi samostojnosti 25. junija 1991 je v Sloveniji izbruhnila desetdnevna vojna. Jugoslovanska ljudska armada (JLA) je skušala prevzeti nadzor nad Slovenijo. Slovenci so svojo državo branili s pomočjo Teritorialne obrambe in policije. Postavljali so barikade, varovali ceste, meje in pomembne ustanove. Vojna je trajala deset dni, nato pa so se boji ustavili. Slovenija je svojo samostojnost obranila.

1 **Zapiši, kdo je napadel Slovenijo po razglasitvi samostojnosti.**

Odgovor: Slovenijo je po razglasitvi samostojnosti napadla Jugoslovanska ljudska armada (JLA).

---

2 **Pojasni, kako so Slovenci branili svojo državo.**

Odgovor: Slovenci so svojo državo branili s Teritorialno obrambo in policijo. Postavljali so barikade ter varovali ceste, meje in pomembne kraje.

---

3 **Razmisli, zakaj je pomembno živeti v miru.**

Odgovor: V miru ljudje živimo varneje, sodelujemo, hodimo v šolo in gradimo boljšo prihodnost brez nasilja in uničevanja.

Ključne besede:
desetdnevna vojna, Slovenija, samostojnost, JLA, Teritorialna obramba, policija, mir

DELO PO POSTAJAH

6. POSTAJA: MODERNA DOBA IN IZUMI

Moderna doba je čas hitrega znanstvenega in tehnološkega razvoja. Nastali so številni izumi, ki so spremenili življenje ljudi.

Naloge:

1. Oglej si slike izumov moderne dobe.
2. Poimenuj vsaj pet izumov.

_____

_____

_____

_____

3. Izberi en izum, ki se ti zdi najpomembnejši.

_____

4. Pojasni, kako ta izum vpliva na življenje ljudi danes.

_____

_____

_____

Ključne besede:

- izumi
- tehnologija
- moderna doba
- naprave

IZUMI MODERNE DOBE

Izumi, ki so spremenili življenje ljudi

Moderna doba je čas hitrega znanstvenega in tehnološkega razvoja. Nastali so številni izumi, ki so ljudem olajšali delo, sporazumevanje, potovanja in vsakdanje življenje.

1.
televizija

2.
računalnik

3.

mobilni telefon

4.
internet

5.
satelit

6.
teleskop

7.
avtomobil

8.
letalo

9.
vlak

10.
električna žarnica

Zakaj so izumi pomembni?

- olajšajo delo
- pospešijo sporazumevanje
- pomagajo pri učenju in raziskovanju
- izboljšajo vsakdanje življenje

Primeri uporabe

- računalnik – učenje in delo
- mobilni telefon – klici in sporočila
- avtomobil – prevoz
- teleskop – opazovanje vesolja

Ključne besede

izum, tehnologija, moderna doba, naprave, razvoj

Izumi moderne dobe so odprli pot sodobnemu svetu.

DELO PO POSTAJAH

7. POSTAJA: IZZIVI PRIHODNOSTI

Svet se danes sooča tudi s težavami: onesnaževanjem okolja, vojnami, begunci in epidemijami. Ljudje iščejo rešitve za boljšo prihodnost.

Naloge:

1. Oglej si fotografije oziroma slike.

2. Poimenuj težave, ki jih prikazujejo slike.

3. Razmisli, zakaj do teh težav prihaja.

4. Predlagaj vsaj dve rešitvi za boljšo prihodnost.

Ključne besede:

- izzivi
- onesnaževanje
- begunci
- epidemije

ONESNAŽEVANJE
VOJNE IN UNIČEVANJE
KRČENJE GOZDOV
SUŠA IN POMANJKANJE VODE
PODNEBNE SPREMEMBE
BEGUNSTVO IN MIGRACIJE
EPIDEMIJE IN ZDRAVJE
REVŠČINA IN LAKOTA
SKUPAJ ZA BOLJŠI SVET

UČNI LIST – MODERNA DOBA

1. LIST

1. DOPOLNI STAVKE.

Prva svetovna vojna je izbruhnila leta _____.

Druga svetovna vojna se je začela leta _____.

Slovenija je razglasila samostojnost dne _____.

Desetdnevna vojna je trajala od _____

do _____.

Jugoslavija se je razdelila _____.

Danes živimo v dobi znanosti, tehnike in _____.

2. POVEŽI DOGODEK Z LETO.

Prva svetovna vojna	•	•	23. 12. 1990
Druga svetovna vojna	•	•	25. 6. 1991
Razglasitev samostojnosti Slovenije	•	•	1991
Začetek desetdnevne vojne	•	•	1914
Razglasitev neodvisnosti Slovenije	•	•	1941
Plebiscit o samostojnosti	•	•	1990

3. ODGOVORI NA VPRAŠANJA.

a) Zakaj je bilo bojevanje v strelskih jarkih med prvo svetovno vojno tako težko?

_____

b) Katere države so med drugo svetovno vojno zasedle slovensko ozemlje?

_____

c) Kaj pomeni beseda »plebiscit«?

_____

d) Kako so Slovenci branili svojo državo v desetdnevni vojni?

_____

e) Napiši en izum moderne dobe in razloži, kako ti olajša življenje.

_____

4. OZNAČI, ALI JE TRDITEV RESNIČNA (R) ALI NAPAČNA (N).

Prva svetovna vojna se je začela leta 1939.	R	N
Slovenija je bila del Jugoslavije.	R	N
Slovenija je svojo samostojnost razglasila leta 1991.	R	N
Desetdnevna vojna se je začela pred razglasitvijo samostojnosti.	R	N
Izumi moderne dobe nam pomagajo pri učenju in delu.	R	N

UČNI LIST – MODERNA DOBA

2. LIST

5. OPIŠI SLIKO.

a) Kdo je na sliki? Kje se dogaja?

b) Kaj se dogaja?

c) Kako se počutijo ljudje na sliki?

d) Kaj lahko storiš ti za mir med ljudmi?

6. POGLEJ ZEMLJEVID IN ODGOVORI.

a) Katere republike so bile del nekdanje Jugoslavije? Napiši vsaj štiri.

b) Kako se imenuje država, v kateri živimo danes?

c) Kako se imenuje glavno mesto Slovenije?

7. RAZMISLI IN NAPIŠI.

a) Kateri izum moderne dobe se ti zdi najpomembnejši in zakaj?

b) Katero težavo današnjega sveta se ti zdi najresnejša?

c) Predlagaj eno rešitev, kako lahko mi pripomoremo k boljši prihodnosti.

ZAKLJUČNA MISEL: Moderna doba nas uči, da so mir, znanje, sodelovanje in odgovornost pomembni za boljši svet.

DRUGA SVETOVNA VOJNA

1939–1945

VZROKI

- nezadovoljstvo po prvi svetovni vojni
- gospodarska kriza
- vzpon totalitarnih režimov (nacizem, fašizem)
- želja po ozemlju in prevladi

POTEK VOJNE

- 1939: napad Nemčije na Poljsko
- hitro širjenje vojne po Evropi
- vstop ZDA v vojno (1941)
- preobrat vojne (bitka pri Stalingradu)
- zavezniška zmaga v Evropi (1945)

POMEMBNE BITKE

- bitka pri Stalingradu (1942–1943)
- bitka pri El Alameinu (1942)
- izkrcanje v Normandiji (1944)
- bitka za Berlin (1945)

POSLEDICE

- ogromno žrtev (več kot 60 milijonov ljudi)
- uničena mesta in vasi
- začetek hladne vojne
- ustanovitev OZN (1945)
- delitev sveta na Vzhod in Zahod

ŽIVLJENJE MED VOJNO

- pomanjkanje hrane in dobrin
- bombardiranja mest
- omejitve in strah
- odporniška gibanja
- pomoč Judom in preganjanim

KONEC VOJNE

- 8. maj 1945 – konec vojne v Evropi
- 6. avgust 1945 – atomska bomba na Hirošimo
- 15. avgust 1945 – konec vojne na Pacifiku

SLOVENCI V VOJNI

- mnogi Slovenci mobilizirani v različnih vojskah
- partizansko gibanje v Sloveniji
- osvoboditev Slovenije maja 1945

POMEN MIRU

- vojna prinaša trpljenje in uničenje
- mir prinaša varnost, prijateljstvo in sodelovanje
- pomembno je spoštovanje, razumevanje in reševanje sporov brez nasilja